

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ, ЕКОНОМІКИ ТА ПРАВА
КАФЕДРА ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

освітній ступінь «Магістр»

на тему: **«ОРГАНІЗАЦІЙНО МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ДОВГОСТРОКОВИХ ТА КОРОТКОСТРОКОВИХ КРЕДИТІВ БАНКУ У ФЕРМЕРСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ «БІЛАК» САМБІРСЬКОГО РАЙОНУ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ»**

Виконав: студент 2 курсу, групи Оп – 61 маг

Спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

Хлібун С.І.

(Прізвище та ініціали)

Керівник: к.е.н., доцент Мирончук З.П.

(Прізвище та ініціали)

Рецензент: Білак З.В.

(Прізвище та ініціали)

ДУБЛЯНИ-2021

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ

Освітній ступень «Магістр»

Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
(шифр і назва напрямку підготовки, спеціальності)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедри _____

(підпис)

д.е.н., професор Гнатишин Л.Б.

(звання, ступінь, прізвище та ініціали)

«11» червня 2021 року

ЗАВДАННЯ

на кваліфікаційну роботу студенту

Хлібун Світлани Ігорівни

(прізвище, ім'я, по-батькові)

1. **Тема роботи:** «Організаційно методичні засади обліку та аудиту довгострокових та короткострокових кредитів банку у фермерському господарстві «Білак» Самбірського району Львівської області»

Керівник роботи _____ **МИРОНЧУК З.П., к.е.н., доцент**
(прізвище, ім'я, по-батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Затверджена наказом ЛНАУ від «16» вересня 2021 року № 304 / К-С

2. Термін здачі студентом закінченої кваліфікаційної роботи до «17» грудня 2021 р.

3. Вихідні дані для кваліфікаційної роботи: нормативно-правові та літературні джерела за темою роботи, дані аналітичного та синтетичного обліку, річна фінансова та статистична звітність за результатами діяльності досліджуваного сільськогосподарського підприємства, методичні рекомендації.

4. Зміст кваліфікаційної роботи (перелік питань, які потрібно розробити)

ВСТУП

Розділ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ТА НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ОБЛІКУ І АУДИТУ ДОВГОСТРОКОВИХ ТА КОРОТКОСТРОКОВИХ КРЕДИТІВ БАНКУ

1.1 Економічна сутність довгострокових та короткострокових кредитів банку та їх класифікація

1.2 Нормативно-правове забезпечення обліку і аудиту довгострокових та короткострокових кредитів банку

1.3 Методика дослідження

Розділ 2. ОЦІНКА СУЧАСНОГО СТАНУ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ І АУДИТУ ДОВГОСТРОКОВИХ ТА КОРОТКОСТРОКОВИХ КРЕДИТІВ БАНКУ У ФЕРМЕРСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ «БІЛАК»

2.1 Загальна характеристика та аналіз господарської діяльності господарства

2.2 Аналіз основних економічних показників та організації господарської діяльності підприємства

2.3 Документування господарських операцій з обліку довгострокових та короткострокових кредитів банку

2.4 Синтетичний та аналітичний облік довгострокових та короткострокових кредитів банку

2.5 Організація і методика аудиту довгострокових та короткострокових кредитів банку

Розділ 3. ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ І АУДИТУ ДОВГОСТРОКОВИХ ТА КОРОТКОСТРОКОВИХ КРЕДИТІВ БАНКУ

3.1 Оптимізація організації системи обліку і аудиту довгострокових та короткострокових кредитів банку

3.2.Вдосконалення обліку довгострокових та короткострокових кредитів банку в умовах комп'ютерних технологій

3.3 Організація обліку довгострокових та короткострокових кредитів банку із застосуванням МСФЗ

Розділ 4. ОХОРОНА ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКА В НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ

4.1 Аналіз стану охорони праці

4.2. Планування заходів з покращення охорони праці та їх фінансування

4.3 Економічна ефективність заходів з поліпшення охорони праці.

4.4 Безпека в надзвичайних ситуаціях

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

5. Перелік графічного матеріалу: *таблиці, схеми, рисунки*

6. Консультанти з розділів кваліфікаційної роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
3 охорони праці та безпеки в надзвичайних ситуаціях		11.06.2021 р.	11.06.2021 р.

7. Дата видачі завдання «11» червня 2021 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи
1.	Отримання завдання. Вивчення рекомендованої літератури по темі КР. Написання аналітичного огляду. Вивчення об'єкту. Аналіз існуючого стану (складання програми; написання пояснювальної записки; підготовка картографічних матеріалів для кваліфікаційної роботи).	11.06.21-15.07.21 р.
2.	Розробка перспективного рішення та його обґрунтування (написання перспективної частини; виготовлення планової основи для основного варіанту роботи).	16.07.21–06.10.21 р.
3.	Розробка та обґрунтування пропозицій щодо реалізації роботи. Розробка питань з охорони праці та захисту населення. Розробка питань з охорони природи.	07.10.21 – 18.11.21 р.
4.	Кінцеве оформлення кваліфікаційної роботи (здача пояснювальної записки керівнику КР; виправлення його зауважень; здача КР на рецензування; кінцеве оформлення ілюстративних матеріалів, таблиць).	19.11.21 – 10.12.21 р.
5.	Підготовка до захисту в ЕК. Пробний захист на випускній кафедрі (написання доповіді й погодження її з керівником КР; виправлення зауважень у графічній частині).	11.12.21 – 27.12.21 р.

Студент _____
(підпис)

ХЛІБУН С.І.
(прізвище та ініціали)

Керівник проекту (роботи) _____
(підпис)

МИРОНЧУК З.П.
(прізвище та ініціали)

УДК 657.1: 657.6

Організаційно методичні засади обліку та аудиту довгострокових та короткострокових кредитів банку у фермерському господарстві «Білак» Самбірського району Львівської області.

Хлібун С.І. – Кваліфікаційна робота. Кафедра обліку та оподаткування - Дубляни, Львівський НАУ, 2021.

99 ст. текст.част., 11 рис.,15 табл., 37 джерел.

Метою роботи було розкрити суть організації обліку та аудиту довгострокових та короткострокових кредитів банку у фермерському господарстві «Білак» Самбірського району Львівської області.

У першому розділі роботи досліджено теоретичні засади обліку і аудиту довгострокових та короткострокових кредитів банку у досліджуваному господарстві, розкрито їх економічну суть та класифікацію, а також проведено огляд нормативних та літературних джерел з даного дослідження.

Другий розділ розкриває основні економічні показники фінансово-господарської діяльності та проводиться аналіз основних показників діяльності господарства що досліджується, а також висвітлює стан організації обліку та проведення аудиту довгострокових та короткострокових кредитів банку.

В третьому розділі розглянуто основні шляхи вдосконалення організаційних засад облікового процесу довгострокових та короткострокових кредитів банку, запропоновано основні положення з формування ефективної облікової політики в частині обліку основного виробництва, запропоновано шляхи оптимізації облікового процесу довгострокових та короткострокових кредитів банку з використанням комп'ютерних технологій. Запропоновано міжнародну практику організації обліку довгострокових та короткострокових кредитів банку із застосуванням міжнародних стандартів фінансової звітності.

Четвертий розділ висвітлює стан та організацію роботи з охорони праці та безпеки в надзвичайних ситуаціях в сільськогосподарському підприємстві та пропонує шляхи їх удосконалення.

АНОТАЦІЯ

Дослідження в дипломній роботі присвячене теоретичному і практичному вивченню економічного змісту довгострокових та короткострокових кредитів банку як об'єкта обліку, їх суті, визнанню, класифікації та завданню обліку. Проведено аналіз економічно-фінансового стану фермерського господарства «Білак» Самбірського району Львівської області здійснено оцінку стану організації обліку довгострокових та короткострокових кредитів банку та проведення аудиту.

Запропоновано шляхи покращення організаційних засад обліку довгострокових та короткострокових кредитів банку шляхом запровадження у виробництво міжнародної практики із застосуванням міжнародних стандартів фінансової звітності і обліку з використанням комп'ютерних програм ведення обліку.

АННОТАЦИЯ

Исследование в дипломной работе посвящено теоретическому и практическому изучению экономического содержания долгосрочных и краткосрочных кредитов банка как объекта учета, их сущности, признанию, классификации и задаче учета. Проведен анализ экономическо-финансового состояния фермерского хозяйства «Билак» Самборского района Львовской области, проведена оценка состояния организации учета долгосрочных и краткосрочных кредитов банка и проведения аудита.

Предложены пути улучшения организационных основ учета долгосрочных и краткосрочных кредитов банка путем внедрения в производство международной практики с применением международных стандартов финансовой отчетности и учета с использованием компьютерных программ ведения учета.

SUMMARY

The research in the thesis is devoted to the theoretical and practical study of the economic content of long-term and short-term bank loans as an object of accounting, their essence, recognition, classification and task of accounting. An analysis of the economic and financial condition of the farm "Bilak" Sambir district of Lviv region conducted an assessment of the organization of accounting for long-term and short-term bank loans and audits.

Ways to improve the organizational framework for accounting for long-term and short-term bank loans by introducing international practice in the application of international standards of financial reporting and accounting using computer accounting programs are proposed.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	8
Розділ 1.ТЕОРЕТИКО- МЕТОДОЛОГІЧНІ ТА НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ОБЛІКУ І АУДИТУ ДОВГОСТРОКОВИХ ТА КОРОТКОСТРОКОВИХ КРЕДИТІВ БАНКУ.....	11
1.1.Економічна сутність довгострокових та короткострокових кредитів банку та їх класифікація.....	11
1.2.Нормативно-правове забезпечення обліку і аудиту довгострокових та короткострокових кредитів банку.....	19
1.3.Методика дослідження.....	25
Розділ 2. ОЦІНКА СУЧАСНОГО СТАНУ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ І АУДИТУ ДОВГОСТРОКОВИХ ТА КОРОТКОСТРОКОВИХ КРЕДИТІВ БАНКУ У ФЕРМЕРСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ «БІЛАК»	29
2.1 Загальна характеристика та аналіз господарської діяльності господарства.....	29
2.2 Організація обліку довгострокових та короткострокових кредитів банку у досліджуваному господарстві.....	31
2.3 Документування господарських операцій з обліку довгострокових та короткострокових кредитів банку.....	38
2.4 Синтетичний та аналітичний облік довгострокових та короткострокових кредитів банку.....	43
2.5 Організація і методика аудиту довгострокових та короткострокових кредитів банку.....	46
3. ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ І АУДИТУ ДОВГОСТРОКОВИХ ТА КОРОТКОСТРОКОВИХ КРЕДИТІВ БАНКУ.....	61
3.1 Оптимізація організації системи обліку і аудиту довгострокових та короткострокових кредитів банку.....	61
3.2.Вдосконалення обліку довгострокових та короткострокових кредитів банку в умовах комп'ютерних технологій.....	66
3.3 Вдосконалення методики проведення аудиту довгострокових та короткострокових кредитів банку.....	72
4. ОХОРОНА ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКА В НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ.....	80
4.1 Аналіз стану охорони праці.....	80
4.2. Планування заходів з покращення охорони праці та їх фінансування.....	84
4.3 Економічна ефективність заходів з поліпшення охорони праці.....	87
4.4 Безпека в надзвичайних ситуаціях.....	89
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ.....	91
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	96

ВСТУП

Актуальність теми. У процесі господарської діяльності підприємств економічні відносини між підприємствами та іншими учасниками ринку, у тому числі фізичними особами та державними органами, стають все тіснішими, що призводить до виникнення поточних зобов'язань. Останнє, як джерело формування та фінансування активів, відіграє важливу роль у господарській діяльності підприємств.

Поточні зобов'язання мають значний вплив на фінансову стійкість та платоспроможність суб'єктів господарювання, оскільки для контролю за фактичним станом розрахунків, особливо під час фінансової кризи, з огляду на їх динамічний характер, необхідне ефективне управління грошовими потоками. Це можливо на основі достовірної, якісної та достатньої інформації про заборгованість, що формується в системі бухгалтерського обліку.

В умовах фінансової кризи теорія визнання поточних зобов'язань розроблена не повністю, їх визначення в правовій та бухгалтерській сферах є різними, а методи обліку заборгованості в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності не є досконалими. Цей вид зобов'язань є ознакою поточних зобов'язань. Найскладніша частина бухгалтерського процесу. Дослідження ускладнюється великою кількістю видів боргів, способів погашення, суб'єктів та об'єктів. У той же час чітка організація бухгалтерського обліку та методи обліку дозволяють отримати об'єктивну інформацію для аналізу та контролю поточних зобов'язань, що допомагає ефективно формувати, готувати та приймати бізнес-рішення компанії, підтримувати фінансову стабільність та платоспроможність.

Структурна перебудова української економіки та останні досягнення в галузі обліку вимагають перегляду організації бухгалтерського обліку, методів відображення господарських операцій, кількості та змісту фінансової звітності. Перехід до ринкової економіки, докорінні зміни в

трудова-управлінських відносинах у всіх сферах економіки, створення та розвиток фондових ринків, прагнення відновити внутрішнє інвестиційне середовище, інтеграція України у світову економіку та залучення іноземних інвестицій - усе це вимагає реорганізації методології, методів та організаційних принципів відповідно до міжнародних стандартів фінансової звітності.

У діяльності сільськогосподарських підприємств їх ефективна робота в ринкових умовах та в умовах фінансової кризи залежить від пошуку резервів для залучення та доцільного використання фінансових ресурсів із зовнішніх і внутрішніх джерел фінансування. Основним видом цього виду ресурсів є кредити. Тому рівень управління впливає на результати діяльності підприємства, що проявляється у збільшенні розміру капіталу та мінімізації його вартості.

Наукова новизна кваліфікаційної робота знайшла своє відображення у вдосконаленні методів обліку та аудиту короткострокових та довгострокових позик у досліджуваному господарстві, підтвердженні всіх аспектів визнання боргу, аналізі положень (стандартів) бухгалтерського обліку та фінансової звітності, що відповідають міжнародним стандартам бухгалтерського обліку, бухгалтерським зобов'язанням, довгострокових та короткострокових кредитів банку. Організація процесу обліку кредитів пропонує метод упорядкування документів для забезпечення формування облікової інформації для прийняття обґрунтованих управлінських рішень, а також формулювання заходів щодо посилення контролю за системою банківських кредитів.

Предметом дослідження є комплекс теоретичних, організаційних та методологічних засад обліку, аналізу та аудиту довгострокових і короткострокових кредитів підприємства.

Об'єктом дослідження є фермерське господарство «Білак» Самбірського району Львівської області.

Метою кваліфікаційної роботи було вивчення методів обліку та фінансового аналізу довгострокових і короткострокових кредитів ФГ «Білак», а також організації, використання комп'ютерів для обліку та контролю довгострокових та короткострокових кредитів. Реалізація

поставленої мети вимагає виконання таких завдань:

- теоретично обґрунтувати сутність довгострокових та короткострокових позик, з'ясувати завдання їх обліку;
- проаналізувати основні економічні показники ФГ «Білак»;
- розгляд організації та ведення первинного, аналітичного та синтетичного обліку, методів і нормативних актів та положень щодо довгострокових та короткострокових позик у науково-дослідній роботі;
- виділити послідовність проведення аудиту довгострокових і короткострокових позик.

При вивченні теорії обліку довгострокових і короткострокових позик використовувалися індукційно-дедукційні методи для визначення загальних тенденцій бухгалтерського обліку, методи теоретичного узагальнення, групування та порівняння-виявлення сутності довгострокових і короткострокових позик як економічна категорія. За допомогою системних методів, аналізу та комплексних методів доведено, що бухгалтерський облік є цілісною системою з самостійними підсистемами у своїй внутрішній структурі. Статистичні методи дослідження використовують наукові та абстрактні методи для перевірки методу відображення зобов'язань для задоволення потреб усіх споживачів економічної інформації.

Кваліфікаційна робота виконана на матеріалах ФГ «Білак» за 2018-2020 рр., зокрема було використано річні фінансові звіти за досліджуваний період, статистичні показники, дані первинних і зведених документів по темі роботи та інші.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО - МЕТОДОЛОГІЧНІ ТА НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ОБЛІКУ І АУДИТУ ДОВГОСТРОКОВИХ ТА КОРОТКОСТРОКОВИХ КРЕДИТІВ БАНКУ

1.1. Економічна сутність довгострокових та короткострокових кредитів банку та їх класифікація

Кредити - це кошти, що представляють собою вільні кошти, накопичені іншими підприємствами та організаціями і надані підприємствам у тимчасове користування. Позики видаються на умовах повернення, терміновості, гарантії та сплати відсотків. За терміном кредитування поділяють на короткострокові, середньострокові та довгострокові.

Основними принципами корпоративного кредитування, прийнятими у світовій практиці, є:

- гарантії (позики видаються активами),
- оплата (встановлення відсотків за користування кредитом);
- строк погашення (кредит видається в зазначений термін);
- погашення (погашення після закінчення терміну кредиту);
- характер цілі (тільки за прямим призначенням).

Оскільки кредит пов'язаний з ризиком невиконання, банк ретельно перевіряє документи клієнта, зокрема:

- заявку на кредит;
- фінансово-економічну інформацію про клієнтів;
- дебіторську та кредиторську заборгованість;
- розрахунок економічної окупності кредиту;
- способи забезпечення кредитів;
- інші показники, які використовуються для активної оцінки фінансового стану клієнтів.

Банківські відсотки - це плата за позичені гроші, ціна валюти та прибуток, які приносять позичальнику заощадження.

Можливість отримання довгострокового кредиту залежить від наступних факторів, які позичальник повинен враховувати при зверненні до співробітників банку:

- вартість проекту;
- термін реалізації проекту;
- термін окупності інвестицій;
- термін позики;

-довіра до клієнтів (форма власності, інвестиції у власний капітал, гарантії по кредитах, чи є акції компанії у власності банків, розмір клієнта, фінансово-економічний стан і стабільність підприємства);

-підтримка (хоча б етичних) проектів державної та регіональної влади.

До довгострокових зобов'язань належать: довгострокові банківські кредити; інші довгострокові фінансові зобов'язання; відстрочені зобов'язання з податку на прибуток; інші довгострокові зобов'язання.

Процентні зобов'язання, які мають бути погашені протягом дванадцяти місяців з дати балансу, якщо початкова дата погашення перевищує дванадцять місяців і перерахування узгоджено до випуску фінансової звітності, вони розглядаються як довгострокові зобов'язання.

Довгострокові зобов'язання за кредитним договором (якщо договором передбачено, що боржник (кредитор) зобов'язаний повернути борг у разі порушення певних умов, пов'язаних з фінансовим станом позичальника), умовами яких є порушено і вважається довгостроковим у таких випадках:

- до затвердження фінансової звітності кредитор зобов'язується не вимагати погашення заборгованості через невиконання зобов'язань;
- очікується, що протягом дванадцяти місяців з дати балансу не буде жодних подальших порушень кредитної угоди.

Довгострокові зобов'язання, на які нараховуються відсотки, включають до балансу за їх поточною вартістю. Визначення теперішньої вартості залежить від умов і видів зобов'язань.

Поточні зобов'язання включають:

- короткострокові банківські кредити;
- поточна заборгованість за довгостроковими заборгованостями;
- випущені короткострокові векселі;
- кредиторська заборгованість за товари, роботи та послуги;
- поточна заборгованість за достроковими зобов'язаннями, бюджетний розрахунок, позабюджетний розрахунок, страховий розрахунок, розрахунок із заробітної плати, розрахунок за учасниками, внутрішні розрахунки;
- інші поточні зобов'язання (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Поточні зобов'язання – зобов'язання, які будуть погашені протягом операційного циклу підприємства, якщо цей цикл менше дванадцяти місяців з дати балансу або повинні бути погашені протягом дванадцяти місяців, починаючи з дати балансу	
Короткострокові кредити банків;	Поточні зобов'язання підприємства перед банками та отриманими від них позиками, строк повернення яких не перевищує 12 місяців із вищезазначеної дати, а також позики, строк погашення яких минув. Перелічені вище поточні зобов'язання відображають у сумі погашення, тобто недисконтованій сумі коштів або їх еквівалентів, яка очікується буде сплачена для погашення зобов'язання в процесі звичайної діяльності підприємства
Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями;	Сума довгострокових зобов'язань, яка підлягає погашенню протягом 12 місяців з дати балансу
Короткострокові векселі видані; .	Заборгованість, на яку підприємство видало вексель на забезпечення поставок (робіт, послуг) постачальників, підрядників та інших кредиторів

Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги;	Заборгованість постачальникам і підрядникам за матеріальні цінності, виконані роботи та отримані послуги (крім заборгованості, забезпеченої векселями) активів
Поточна заборгованість за розрахунками;	Поточна заборгованість за розрахунками з одержаних авансів, за розрахунками з бюджетом, за розрахунками з позабюджетних платежів, за розрахунками зі страхування, за розрахунками з оплати праці, за розрахунками з учасниками, за розрахунками із внутрішніх розрахунків;
Інші поточні зобов'язання.	Заборгованість за нарахованими відсотками та перед іншими кредиторами

Поточні зобов'язання визнаються в балансі під час погашення. Розрахункова сума - це недисконтована сума грошових коштів або їх еквівалентів, які, як очікується, будуть виплачені під час щоденної діяльності для погашення зобов'язань.

Погашення заборгованості здійснюється наступними способами: сплатою кредитів готівкою; відвантаженням готової продукції, товарів чи наданням послуг за рахунок авансів, отриманих від покупця або з метою погашення заборгованості; переведення заборгованості на права (елементи капіталу), що належать компанії до кредитора тощо.

У будь-якому випадку погашення зобов'язань пов'язане з вибуттям активів, тому вибуття корпоративних ресурсів призведе до зменшення майбутніх економічних вигод.

Значну частину зобов'язань підприємства складають нараховані витрати. Суб'єкт господарювання нараховує витрати і повинен визнавати зобов'язання у відповідній сумі. Кредиторська заборгованість, обов'язкові платежі, фонд оплати праці, застави — все це типові приклади виявлення зобов'язань і нарахованих витрат. Якщо фінансові витрати, пов'язані зі звітним періодом, нараховуються та оплачуються в наступних періодах, нараховуються нараховані процентні зобов'язання.

Відсутність достатніх умов для визнання зобов'язань, які раніше були включені в баланс підприємства на дату складання фінансової звітності, означає, що їх необхідно зарахувати при визнанні доходу протягом звітного періоду (тобто зобов'язання не погашено).

Переважає більшість зобов'язань впливає з контрактів. Угода -це угода, досягнута двома чи більше особами щодо створення, зміни чи припинення взаємних прав та обов'язків.

Методологічні засади обліку інформації про поточні зобов'язання сільськогосподарських підприємств та розкриття її у фінансовій звітності визначені НП (С) БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», П (С) БО 11 «Зобов'язання», П (С)) БО 13 «Фінансові інструменти», П (С) БО 26 «Виплати працівникам».

Для обліку зобов'язань, які підлягають погашенню в межах господарського циклу підприємства або протягом дванадцяти місяців після дати балансу, планом рахунків передбачено шостий клас «поточні зобов'язання». Відповідно до плану рахунків та інструкції до його застосування поточні зобов'язання поділяються на: короткострокові позики, поточні зобов'язання довгострокових зобов'язань, короткострокові векселі видані, розрахунки з постачальниками та підрядниками, податкові та платіжні розрахунки, страхові платежі. виплати працівникам; розрахунки з учасниками; розрахунок інших операцій.

За сучасних умов ведення бізнесу кредити та запозичення є одним із основних джерел оборотного капіталу підприємства. Однак слід враховувати, що позикові ресурси, особливо банківські кредити, недешеві. З огляду на це, підприємствам спочатку необхідно об'єктивно оцінити свої потреби. Є багато способів уникнути позик: домовитися з постачальниками про відтермінування оплати проектів і послуг, продати власні невикористані оборотні чи необоротні активи тощо.

Для обліку короткострокових кредитів використовують рахунок 60 «Короткострокові позики», обліковувати розрахунки за кредитами банків у національній та іноземній валютах, погашення протягом року з дати балансу, прострочені кредити. Отже, можна зробити висновок, що рахунок 60 «Короткострокові позики» в основному використовується для обліку банківських кредитів, оскільки на цьому рахунку немає окремого субрахунку для обліку кредитів. Якщо підприємство отримує позику від небанківської установи, бухгалтер повинен відкрити додаткові субрахунки для обліку кредиту: 607 «Короткострокові позики в інших національних валютах» та 608 «Короткострокові позики в інших іноземних валютах».

Цільовий характер кредиту означає, що позика може бути використана лише на конкретні цілі, зазначені в кредитному договорі.

Існує кілька видів кредиту:

комерційний - надаються однією компанією іншій компанії у вигляді відстрочки платежу з продажу товарів. Має товарну форму;

банківський - надається банком у вигляді готівки підприємствам, фізичним особам і країні. Його сфера застосування ширша, ніж комерційний кредит;

державний - особлива форма кредиту, при якій позичальником або кредитором є державний або місцевий орган влади. Він набуває форми позик і в основному продається фінансово-кредитним установам (рис. 1.1).

Рис. 1.1. Види кредиту

Кредити, що надаються банками, розрізняють :

За терміном користування :

- короткострокові - до 1 року;
- середньострокові – до 3 років;

➤ довгострокові – понад 3 роки.

За забезпеченням :

- ✓ гарантується заставою (майно, майнові права, цінні папери);
- ✓ гарантія (з боку іншого банку, фінансового або стороннього майна);
- ✓ мати інші гарантії (завірені гарантом та страховим агентством);
- ✓ без гарантії.

Термін дії:

- своєчасне погашення;
- оплата частинами;
- довгострокові (за бажанням кредитора або за бажанням позичальника);
- після закінчення встановленого терміну.

За ступенем ризику:

- ❖ стандартний;
- ❖ позики з високим ризиком.

Кредитні лінії можуть бути використані для середньо- та довгострокових позик. Кредитна лінія - це коли банк-кредитор погоджується надати позику в розмірі не більше попередньо обумовленої суми на певний період часу в майбутньому без додаткових спеціальних переговорів.

Кредити підприємствам можуть надаватися у національній та іноземній валютах. Комерційні банки самостійно визначають порядок ведення кредитної діяльності відповідно до чинного законодавства України, встановлюють процентні ставки та розміри комісій. Розмір процентної ставки та процедури платежів визначаються банком на основі таких

факторів, як ступінь кредитного ризику, забезпечення, існуючі відносини попиту та пропозиції, умови кредиту, облікові ставки та інші фактори.

Банк не надає кредити для відшкодування збитків позичальника, формування та збільшення статутного капіталу підприємства, придбання цінних паперів.

Сума кредиту та сума відсотків за кредитом перераховуються з поточного рахунку позичальника (у національній або іноземній валюті) до банку за допомогою платіжних інструкцій. Якщо позичальник є неплатоспроможним, то поручитель (поручитель) зобов'язаний стягнути борг. Якщо позичальник не може сплатити зазначену суму протягом строку, визначеного договором, банк може надати відстрочку платежу. За користування відстроченим кредитом позичальник сплачує відсотки за вищою процентною ставкою. Таке продовження передбачено додатковою угодою між позичальником і банком. Крім того, якщо кредит використовується не за цільовим призначенням, банк має право розірвати кредитний договір.

Об'єктами довгострокових банківських кредитів є капітальні витрати на реконструкцію, модернізацію та розширення існуючих основних фондів та об'єктів нового будівництва.

Банки можуть надавати короткострокові кредити, коли виникають тимчасові фінансові труднощі через витрати виробництва та обігу, а кошти, отримані протягом відповідного періоду, не можуть бути використані як гарантії.

Кредитні відносини між банком і позичальником мають бути оформлені в письмовому кредитному договорі. Визначення кредитного договору: сторони договору, їх основні зобов'язання, сума позики, строк погашення позики та проценти, процентна ставка та умови її зміни, використання позичальником позики, вид гарантії кредиту, договір відповідальності позичальника невиконання своїх зобов'язань, позичальник

зобов'язаний надати банку необхідну інформацію та документи для підтвердження фінансово-господарського стану підприємства. Банк має право перевірити очікуване використання кредиту, наявність та умови позику, збереження заставленого майна та розірвання договору позики.

1.2 Нормативно-правове забезпечення обліку і аудиту довгострокових та короткострокових кредитів банку

Організація бухгалтерського обліку здійснюється відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність України» [30] від 16 липня 1999 року. №996-XIV, який визначає правові основи нагляду, організації, бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні. Згідно з документом, бухгалтерський облік є обов'язковим видом обліку, який ведеться підприємствами, оскільки фінансова, податкова, статистична та інші види звітів, які використовують валютні вимірювання, ґрунтуються на даних бухгалтерського обліку. За проблемою організації бухгалтерського обліку відповідальність за правильність його ведення несе власник або уповноважена особа що керують підприємством відповідно до законодавства.

Відповідно до статей 4 і 5. Стаття 9 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16 липня 1999 року. Інформація, що міститься в основних документах, що підлягають обліку, повинні систематично інтегруватися та аналізуватися в облікових регістрах. Відповідно до частини 5 статті 8 Закону «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» підприємства мають можливість самостійно обирати форму ведення бухгалтерського обліку, процедури та способи реєстрації, а також зведення інформації в ньому з урахуванням особливостей своєї діяльності.

Щодо реформування системи бухгалтерського обліку, Міністерство

фінансів України затвердило План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій 30 листопада 1999 р. [20] та примітки до нього. №291.

План рахунків - це перелік рахунків і схем реєстрації та групування на них фінансово-господарської діяльності (кореспонденція рахунків) в бухгалтерському обліку.

Інструкція про застосування Плану рахунків [10] спрямована на забезпечення єдності відображення однорідних за змістом господарських операцій на відповідних синтетичних рахунках і субрахунках. Ця інструкція містить короткий опис і призначення синтетичних рахунків і субрахунків. Це типова схема реєстрації та групування інформації про господарські операції (відповідні відносини між основними рахунками). Також наведено відповідне співвідношення між рахунками 6-го класу та іншими рахунками.

Організація бухгалтерського обліку та звітності в Україні регулюється прийнятими Мінфіном національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку, які є нормативно-правовими актами, що визначають принципи та методи бухгалтерського обліку та фінансової звітності.

Національний П(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» визначає процедури складання фінансової звітності підприємства [16].

Порядок відображення кредитних операцій у бухгалтерському обліку регулюється П(С)БО 11 «Зобов'язання», затвердженим Міністерством фінансів України 31 січня 2000 року. №20, є зміни та доповнення [22]. Відповідно до П(С)БО 11 «зобов'язання» поділяються на довгострокові, поточні, іпотечні, умовні зобов'язання та доходи майбутніх періодів.

Відповідно до стандартів бухгалтерського обліку № 11 «Зобов'язання» [22], якщо зобов'язання можна достовірно оцінити і майбутні економічні вигоди, пов'язані з активом, ймовірно, відносяться до групи, то зобов'язання визнається. Якщо зобов'язання, визнані до дати

балансу, не підлягають погашенню, сума включається до складу поточного доходу.

Правові та організаційні основи аудиту в Україні регулюються законодавством та нормативно-правовими актами про атестацію експертів з аудиту. Стандарти аудиту забезпечують основні принципи виконання аудиторської роботи, але не є методами чи інструкціями щодо застосування методичних прийомів та притаманних їм аудиторських процедур.

Аудит проводиться відповідно до Закону України «Про аудиторську діяльність», який визначає правові основи проведення аудиту в Україні та має на меті створення незалежної системи фінансового контролю для захисту інтересів власників[8] та міжнародних стандартів аудиту, які передбачають основні вимоги до аудиту, внутрішнього контролю та оцінки аудиторських ризиків, оформлення робочих документів аудиторів тощо [8].

Закон України «Про основні засади контролю за державними фінансами в Україні» № 5463-VI (5463-17) від 16.10.2016 [31] регулює діяльність з контролю за державними фінансами. Закон визначає правові та організаційні засади, функції та завдання державного фінансового контролю України, встановлює правові основи його діяльності.

Крім бухгалтерського обліку, підприємства також повинні вести податковий облік. Податковий облік регулюється Податковим кодексом України від 02.12.2010 № 2755-VI [21].

Постановою Міністерства фінансів України від 24.03.95 № 88 затверджено Положення про документальне забезпечення записів в бухгалтерському обліку [28], яке описує характеристики оригіналів документів, облікову реєстрацію, організацію документообігу та зберігання документів. Ми використовували це положення, коли розглядаємо основні питання бухгалтерського обліку та оформлення документів.

У таблиці 1.2 наведено огляд нормативної бази.

**Огляд нормативної бази – основи організації бухгалтерського
обліку підприємства**

№ п/п	Найменування нормативного документу, ким і коли виданий	Короткий зміст	Використання при організації бухгалтерського обліку підприємства
1	2	3	4
1	Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», затверджений постановою Верховної Ради від 16.07.99 р. №996-XIV	Встановлює єдині правові засади організації ведення бухгалтерського обліку і фінансової звітності в Україні, для підприємств, їх об'єднань та госпрозрахункових організацій незалежно від форм власності.	Застосовуємо при визначенні порядку організації та веденні бухгалтерського обліку на підприємстві
2	Закон України «Про аудиторську діяльність» Постанова ВРУ від 22.04.93 р. №23 (з наступними змінами та доповненнями).	Закон визначає основні методологічні засади організації аудиторської діяльності в Україні	Використовуємо під час вивчення методики контролю активів, пасивів, господарських операцій підприємства
3	Положення про документальне забезпечення записів в бухгалтерському обліку, затверджене Наказом Міністерства Фінансів України від 24.03.95 р. №88	Характеристика первинних документів, облікових регістрів, організація документообороту, зберігання документів	Використовуємо при визначенні первинного обліку та документообороту на підприємстві
4	План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і	Містить нові засади відображення операцій на рахунках, їх назви і призначення	Використовується під час ознайомлення з відображенням

Продовження табл.1.2

1	2	3	4
	організацій, наказ Міністерства фінансів №291 від 30.11.99 р.		операцій пов'язаних з рухом активів та пасивів на рахунках бухгалтерського обліку
5	Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» затверджене Наказом Мінфіну України від 07.02.2018р. №73	Визначає мету, склад і принципи підготовки фінансової звітності та вимоги до визнання і розкриття її елементів. Також розкривається інформація про доходи, витрати, прибутки і збитки, інший сукупний дохід та сукупний дохід підприємства за звітний період	Використовуємо при складанні фінансової звітності
6	Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності затверджені Наказом Мінфіну України від 28.03.2018 р. №433	Встановлює єдині правила і методологічні принципи складання фінансової звітності	Застосовуємо при розкритті інформації за статтями балансу, звіту про фінансові результати (звіту про сукупний дохід), звіту про рух грошових коштів, звіту про власний капітал
7	Наказ Міністерства статистики України від 15.02.1996 за №51 „Про затвердження типових форм первинного обліку касових операцій”	Визначає перелік та типові форми і порядок складання первинної документації з обліку грошових коштів	Використано під час представлення методики та техніки здійснення записів в первинних

Продовження табл.1.2

1	2	3	4
			документах з обліку грошових коштів
8	П (С) БО 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах» Наказ Мінфіну України від 28 травня 1999 р. № 137	Визначає порядок виправлення помилок, внесення та розкриття інших змін у фінансовій звітності	Використовуємо при виправленні помилок, внесення та розкриття інших змін у фінансовій звітності
9	Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 “Зобов’язання”, затверджене наказом міністерства фінансів України від 29.11.99 р. № 87	Положення визначає методологічні засади формування в бухгалтерського обліку інформації про зобов’язання, а також розкриття інформації про них у фінансовій звітності	Рекомендуємо для визначення методики та технології обліку поточних зобов’язань
10	Закон України “Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні” № 5463-VI (5463-17) від 16.10.2016	Регламентує діяльність державного фінансового контролю, визначає правові та організаційні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні, його функції та завдання, встановлює правові основи його діяльності.	Використовується при здійсненні фінансового контролю

Організацію бухгалтерського обліку на підприємстві та документування господарських операцій подано в підручнику Ф.Ф. Бутинця „Бухгалтерський фінансовий облік” [3]. Методику проведення аудиторських перевірок викладено в навчальному посібнику "Аудит" Савченка В.Я. Автор зупиняється на питаннях розвитку аудиту в Україні з урахуванням зарубіжного і вітчизняного досвіду [33].

Заслуговує на увагу підручник Кулаковської Л.П. «Організація та методика аудиту». І Піча Ю.В., що охоплює загальноприйняті методи та

методики аудиту. Це вдало ілюструє особливості застосування програми аудиту при перевірці різних об'єктів обліку [11].

1.3 Методика дослідження

Для визначення методології дослідження необхідно розрізнити поняття «метод» і «методологія».

Метод – це метод дослідження, засіб досягнення мети; Методологія - правила використання конкретного методу. При проведенні конкретних наукових досліджень використані методи можуть дати поглиблений і вичерпний опис досліджуваного явища. Існують загальнонаукові методи, які використовуються в різних науково-дослідних процесах, а також спеціальні методи вирішення прикладних наукових проблем.

Документ має бути систематичним і вичерпним. До системних методів відносять: комплексне дослідження всього соціально-економічного явища; вирішення окремих проблем підпорядковується розв'язанню загальних проблем усієї системи; вивчаючи функціональний механізм і характер взаємодії її взаємопов'язаних частин, робить не обмежує пізнання об'єкта; існування розширення полягає у визначенні внутрішнього і зовнішнього режиму розвитку; в абстрактному процесі існування другорядних елементів системи стає основним і незамінним за умов мінливого середовища.

Теоретико-методологічною основою даної кваліфікаційної роботи є діалектика осмислення дійсності, системний метод дослідження економічних явищ, теоретичні розробки вчених у країні та за кордоном, короткострокових та довгострокових кредитів банку бухгалтерське законодавство та інші нормативні акти.

У кваліфікаційній роботі використовуються такі методи: хронологічне та систематичне спостереження, порівняння, аналіз, синтез і вимірювання економічних інструментів і процесів, реєстрація та

класифікація даних для їх систематизації, зведення звітної інформації тощо. Ці методи дозволяють формувати облікову інформацію для зовнішніх і внутрішніх користувачів.

Моніторинг передбачає регулярний збір інформації. Метод спостереження відповідає методу обліку та інвентаризації. У бухгалтерському обліку господарські операції систематично і послідовно відображаються, коли вони виконуються, так що господарську діяльність можна безперервно і безперервно контролювати.

Порівняння передбачає виявлення тенденцій розвитку та закономірностей об'єктів моніторингу.

Аналіз включає вибір різних компонентів об'єкта, проведення його детального вивчення, узагальнення отриманих даних на основі отриманої інформації та прийняття відповідного рішення.

Використовуючи аналітичні методи, порівняйте трирічні показники досліджуваної економіки та різних її галузей, вивчіть взаємозв'язок між різними факторами та вплив окремих факторів на ефективність діяльності підприємства.

Для більш обґрунтованого представлення отриманих результатів використовуються графічні методи. Графічні зображення статистики є доповненнями до статистичних таблиць, пояснюючи або змінюючи їх. Їх легше сприймати і легше виявляти закономірності в дослідницьких явищах. Цей метод є важливим інструментом виявлення невикористаних резервів та запобігання негативним процесам у розвитку тих чи інших соціальних явищ.

Обов'язковою умовою відображення комерційних операцій в бухгалтерському обліку є їх документальне підтвердження, тому облікові показники мають особливе доказове та правове значення. Економічний аспект бухгалтерського обліку дозволяє оцінити ефективність, правомірність господарського процесу - правомірність і доцільність рішень,

прийнятих керівництвом. Тому бухгалтерський облік встановив взаємозв'язок економіки та права в процесі господарської діяльності. З метою забезпечення системного та взаємопов'язаного відображення економічних методів і процесів у бухгалтерському обліку використовуються спеціальні й унікальні методи обробки облікової інформації – рахунки, подвійний запис операцій на рахунках, зведення балансу тощо.

Реєстрація та класифікація рахунків (поточне групування) за подвійним записом. Подвійний метод — це метод, що відображає структуру капіталу та його використання в процесі обігу в процесі господарської діяльності, тобто подвійне ведення комерційних операцій у системі бухгалтерського обліку. З цією метою використовується класифікаційний метод системи обліку господарської діяльності, який групується за однорідним змістом економіки та метою відображення господарського процесу. Аналіз і методи комплексного групування коштів і господарських операцій використовуються в облікових деталях і узагальненнях господарської діяльності в системі бухгалтерського обліку з метою позитивного впливу на них через систему управління.

Особливо ефективним, тому найчастіше використовується метод інвентаризації - метод перевірки фізичної наявності товарно-матеріальних цінностей і готівки шляхом передачі, вимірювання та оцінки залишку господарських активів і порівняння з даними бухгалтерського обліку на певну дату для забезпечення відповідності вимогам. Фактичні дані. В результаті виявлено нестачі, надлишки, матеріальні цінності та капітальні втрати, помилки в обліку.

Інвентаризація є важливим засобом внутрішнього контролю і повинна проводитися відповідно до інструкцій з інвентаризації на різних підприємствах, в організаціях, установах.

У той же час інвентаризація використовується для ревізій, ревізій та інших перевірок, але вона має певні особливості. Тому для проведення відповідного рівня інвентаризації потрібні професійні знання та розумне поєднання бухгалтерії, технології виробництва, права та інших галузей.

Для отримання інформації про наявність та склад майна фермерського господарства регулярно складається баланс для моніторингу змін у складі активів, джерел, зобов'язань для визначення фінансового стану підприємства. Дані балансу є джерелом інформації для визначення фінансового стану, ліквідності та платоспроможності компанії.

Балансовий звіт - це метод узагальнення даних бухгалтерського обліку, таких як результати фінансово-господарської діяльності на певну дату, розрахунок податків і бюджетів, винагорода працівникам, розрахунок з контрагентами.

**РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА СУЧАСНОГО СТАНУ РОЗВИТКУ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА ТА ОРГАНІЗАЦІЯ
ОБЛІКУ І АУДИТУ ДОВГОСТРОКОВИХ ТА
КОРОТКОСТРОКОВИХ КРЕДИТІВ БАНКУ У ФЕРМЕРСЬКОМУ
ГОСПОДАРСТВІ «БІЛАК»**

**2.1 Загальна характеристика та організація господарської діяльності
підприємства**

Фермерське господарство «Білак» розташоване в с. Стрілковичі Самбірського району Львівської області. Позитивним фактором для компанії є її географічне розташування. Ферма Білак знаходиться за 6 км від центру Самбірського району. Природно-кліматичні умови залежать від його розташування в лісовій і пасовищній зоні.

Керівник господарства Білак Зеновій Володимирович.

Наявність землі та її структура мають вирішальне значення для виробничої діяльності сільськогосподарських підприємств. У таблиці 2.1 наведено стан землекористування в господарстві.

Таблиця 2.1

Розміри та структура земельного фонду ФГ "Білак" у 2018-2020 р.р.

Угіддя	2018 р.		2020 р.		2020 р.		2020 до 2018 рр., %
	га	%	га	%	га	%	
Сільськогосподарських угідь	396	100	396	100	340	100	86,0
з них:							
- рілля	351	89,1	339	85,6	296	89,1	84,3
- сіножатті	45	10,9	57	14,4	44	10,9	97,7

Як видно з таблиці, станом на 01.01.2021 р. у господарстві є 340 га ріллі, у тому числі 296 га ріллі та 44 га трав'яних угідь. Порівняно з 2018 р. рілля зменшилась на 56 га.

У 2020 році в господарстві працює 15 працівників, з них 1 член господарства та 14 штатних працівників.

Важливим чинником раціонального використання матеріальних ресурсів є економічна спеціалізація, що відображає її виробничу структуру.

Спеціалізація виробництва сільськогосподарських підприємств характеризується багатьма показниками, серед яких - структура товарної продукції. Тому значення конкретної галузі сільськогосподарського підприємства залежить від частки його товарної продукції в загальній кількості товарної продукції в господарстві.

Іншими показниками спеціалізації виробництва є: структура загальної продукції; структура вартості робочої сили промисловості; структура матеріалів виробництва за роками та капітальними вкладеннями; структура посівних площ; структура тваринництва тощо.

Рівень економічної спеціалізації визначається вартістю товарної продукції в основних (основних) галузях у частці від її загальної вартості товарної продукції.

Певною мірою спеціалізація проявляється в структурі загальної продукції, структурі виробництва та вартості праці, структурі виробничих фондів, структурі рослинництва та тваринництва (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Аналіз структури товарної продукції та виробничого напрямку ФГ „Білак” за 2018-2020 р.р.

Продукція	2018 р.		2019 р.		2020 р.		В середньому за три роки	
	Тис. грн.	%	Тис. грн.	%	Тис. грн.	%	Тис. грн.	%
	2	3	4	5	6	7	8	9
Продукція рослинництва:	782,5	38,6	823,5	51,6	980,2	49,0	862,1	46,4
Зернові та зернобобові	547	27	449,0	28,1	799,1	40,0	598,4	31,7

Продовження табл.2.2

1	2	3	4	5	6	7	8	9
у т.ч. пшениця озима	193,3	9,5	190,8	11,9	189,9	9,5	191,3	10,3
- пшениця яра	310	15,3	127,9	7,9	478,3	23,9	305,4	15,7
- овес	0	0,0	129,4	8,3	79,2	4,0	104,3	4,1
Ярий ріпак	195,2	9,6	358,5	22,4	141,1	7,1	231,6	13,0
Інша продукція рослинництва	40,3	2,0	16,0	0,9	40,0	2,0	32,1	1,7
Продукція тваринництва	1247,1	61,4	766,9	47,8	952,6	47,6	988,8	52,3
- ВРХ	78,2	3,9	43,8	2,7	116,8	5,8	79,6	4,1
- Молоко	518,8	25,6	687,1	42,9	798,9	39,9	668,3	36,1
Інша продукція тваринництва	653,1	32,2	36,0	2,2	36,9	1,8	242,0	12,1
Роботи і послуги	0	0,0	9,7	0,6	68,1	3,4	26,0	1,3
Всього	2029,6	100,0	1600,1	100,0	2000,9	100,0	1876,9	100,0

З даних таблиці 2.2 видно, що при аналізі структури товарної продукції за останні три роки найбільша частка продукції тваринництва – 52,3%. Але в свою чергу продукція рослинництва сягала 46,4%. У товарному асортименті рослинництва найбільшу частку займали зернові та зернобобові культури – 31,7%, а в галузі тваринництва – виробництво молока – 36,1%.

Отже, можна зробити висновок, що виробничий напрямок фермерського зернового та молочного скотарства добре розвинений.

2.2. Аналіз основних економічних показників діяльності та зобов'язань господарства

Основними показниками, що характеризують ефективність виробництва, є сукупний дохід і чистий прибуток, прибуток, рентабельність.

Загальна виручка безпосередньо залежить від витрат на виробництво запасів. Іншими словами, вона визначається як різниця між вартістю загальної продукції та вартістю матеріальних ресурсів, що витрачаються на її виробництво. У таблиці. 2.3 наведено основні економічні показники ФГ «Білак».

Таблиця 2.3

**Основні економічні показники виробничо-господарської діяльності
ФГ "Білак" у 2018-2020 р.р.**

Показник	Роки			2020 р. в % до 2018 р.
	2018	2019	2020	
Середньорічна кількість працівників, чол.	17	16	15	88,2
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції, тис.грн.	2272,8	1750,4	1960,9	86,3
Собівартість реалізованої продукції, тис.грн.	2029,6	1510,7	1885,1	92,9
Валовий прибуток (збиток), тис.грн.	243,2	239,7	74,9	30,8
Інші операційні доходи, тис.грн.	198,1	241,9	39,2	19,8
Інші операційні витрати, тис.грн.	220,5	261,1	64,2	29,1
Чистий прибуток (збиток) тис. грн.	80,2	35,5	50,8	63,3
Рівень рентабельності, %	2,3	1,04	2,7	0,4 п.

Ця таблиця показує, що в досліджуваному господарстві чистий прибуток у 2020 році зменшився на 13,7% порівняно з 2018 роком, але зріс на 12,0% порівняно з 2019 роком. Кількість працівників зменшилась на 2 особи. Валовий прибуток зменшився на 69,2%, а чистий – на 36,7%.

Проте рівень рентабельності зріс на 0,4%, що було пов'язано зі зниженням витрат на збут та зниженням операційних витрат.

Але в цілому основні економічні показники, що характеризують результати виробничо-господарської діяльності ФГ «Білак», мають тенденцію до погіршення.

Джерелом аналізу дебіторської заборгованості є друга частина активів балансу підприємства, а кредиторська заборгованість – третя і четверта

частини пасивів балансу підприємства.

Дебіторська заборгованість — це юридичні та фізичні особи, які заборгували підприємству певну суму грошових коштів, їх еквівалентів чи інших активів у зв'язку з минулими подіями. Дебіторська заборгованість — сума дебіторської заборгованості перед підприємством на дату складання фінансової звітності.

Кредитори є учасниками кредитних відносин, володіють (або розпоряджаються) вільними коштами та передають їх іншим суб'єктам у тимчасове користування.

Кредиторська заборгованість є важливою частиною зобов'язань бюджетного органу, включаючи поточні та довгострокові зобов'язання, які часто виникають через невиконання органом своїх обов'язків.

На фінансовий стан підприємства впливають його масштаби, зміни та форма, тобто причини виникнення дебіторської та кредиторської заборгованості. Є нормальні та необґрунтовані борги.

Розглянемо розміри та структуру дебіторської та кредиторської заборгованості ФГ «Білак» у 2020 році та проаналізуємо зміни, що відбулися (таблиця 2.4).

Таблиця 2.4

**Розміри та структура дебіторської і кредиторської заборгованості
ФГ «Білак» Самбірського району Львівської області, 2020 рік**

Заборгованість	На початок року		На кінець року		Зміни (+,-), тис.грн.
	тис.грн.	%	тис.грн.	%	
1	2	3	4	5	6
Дебіторська заборгованість:					
- за товари, роботи, послуги	468,1	98,5	600,9	98,7	132,8
- за розрахунками з бюджетом	7,0	1,4	7,9	1,2	0,9
Інша дебіторська заборгованість	0,1	0,1	0,1	0,1	-
Разом	475,2	100,0	608,9	100,0	133,7
Кредиторська заборгованість за товари, роботи і послуги	12,0	5,4	55,7	5,4	43,7
Поточні зобов'язання за					

Продовження табл. 2.4

1	2	3	4	5	6
розрахунками:					
- з бюджетом	14,9	6,7	7,9	0,8	-7,0
- з оплати праці	7,4	3,3	6,7	0,6	-0,7
Інші поточні зобов'язання	189,3	84,6	975,8	93,2	786,5
Разом	223,6	100,0	1046,1	100,0	822,5

З цієї таблиці можна зробити висновок, що порівняно з початком року дебіторська заборгованість на кінець року зросла на 133 700 грн. Це призвело до вилучення господарських оборотних коштів. Найбільшу частку в структурі дебіторської заборгованості займає дебіторська заборгованість за товари, роботи та послуги, яка на кінець 2020 року становить 608,9 тис. грн., або 98,7%. Загалом сума кредиторської заборгованості в досліджуваній економіці зросла на 822, 5 тис.грн. Порівняно з початком року. Розглянемо структуру дебіторської заборгованості на рисунку 2.1.

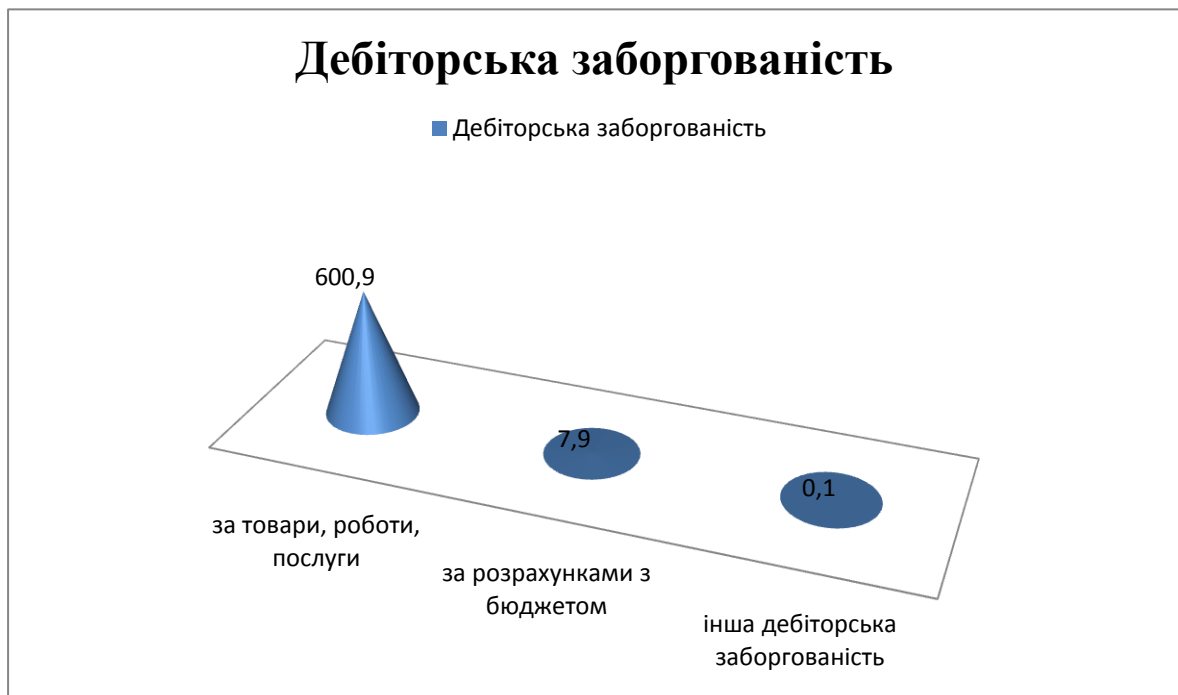

Рис. 2.1 Структура дебіторської заборгованості в ФГ «Білак», 2020 р.

Зазначимо, що загалом кредиторська заборгованість досліджуваного господарства на кінець 2020 року збільшилася на 822,5 тис. грн.

З даних таблиць видно, що на кінець року сума заробітної плати підприємства зменшилась на 0,70 грн. а розрахунок з бюджетом на 7000 грн. У структурі кредиторської заборгованості найбільшу частку займають інші поточні зобов'язання, які на кінець року зросли на 786, 5 тис.грн.

Згідно з таблицею 2.4, співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства на початок 2020 року становило 2,3 рази, а станом на кінець 2020 року кредиторська заборгованість перевищувала дебіторську в 1,7 рази. Розглянемо структуру кредиторської заборгованості на рисунку 2.2.

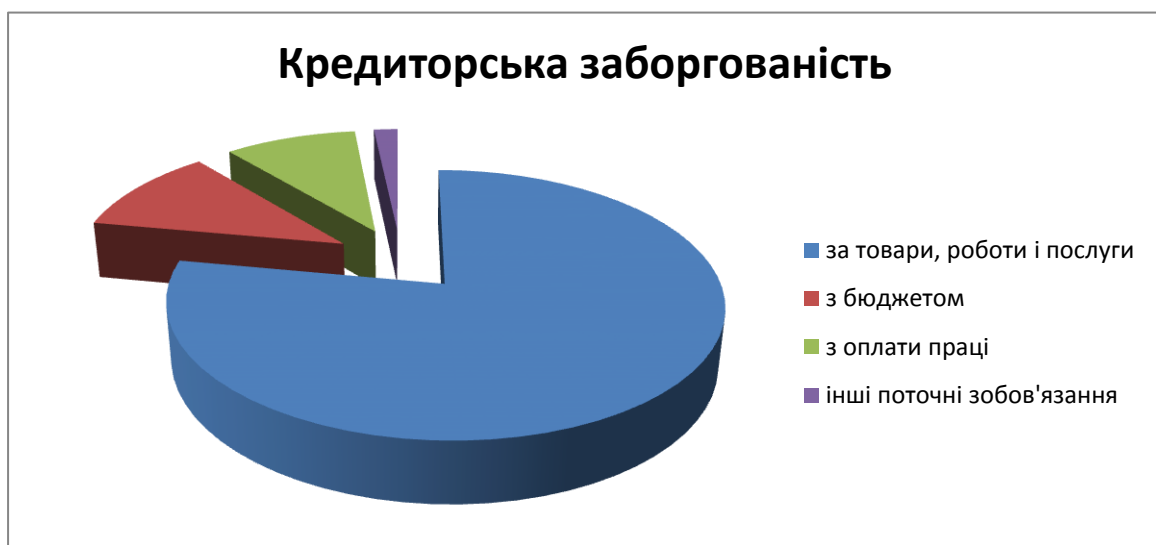

Рис.2.2 Структура кредиторської заборгованості у ФГ «Білак» за 2020 р.

Для того, щоб підприємство функціонувало ефективно в сучасних умовах, воно повинно вміти реально оцінювати фінансовий стан підприємства, включно з ним і його нинішніми та потенційними конкурентами.

Фінансовий стан підприємства є комплексним поняттям, є результатом взаємодії всіх елементів фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-економічних факторів, характеризується системою індексів, відображає наявність, розташування та статус. Використання фінансових ресурсів.

Для того, щоб підприємство функціонувало ефективно в сучасних умовах, воно повинно вміти реально оцінювати фінансовий стан підприємства, включно з ним і його нинішніми та потенційними конкурентами.

Фінансовий стан підприємства є комплексним поняттям, є результатом взаємодії всіх елементів фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-економічних факторів, характеризується системою індексів, відображає наявність, розташування та статус використання фінансових ресурсів.

Таблиця 2.5

Загальна оцінка динаміки та структури майна ФГ „Білак” за 2018–2020рр.

Показники	2018 р.		2019 р.		2020 р.		Відхилення, 2020р. до 2018р., (+,-)	
	тис.грн.	%	тис.грн.	%	тис.грн.	%	тис.грн.	%
Усього майна, в т.ч.:	3416,4	100,0	3529,3	100,0	4658,10	100,0	1241,6	х
необоротні активи	1445,6	42,3	1572,3	44,5	3376,8	72,5	1931,2	27,2
Оборотні активи:	1970,8	57,7	1957,0	55,5	2196,20	47,15	225,4	-10,6
-матеріальні оборотні активи	1563,5	45,8	1222,7	34,6	488,70	22,25	-1074,8	-23,6
- грошові кошти	164,5	4,8	363,6	10,3	11,70	0,53	-152,8	-4,27
-кошти розрахунках	272,8	8,0	370,7	10,5	608,90	27,73	336,1	19,73
Витрати майбутніх періодів	3416,4	100,0	3529,3	100,0	-	-	-3416,4	х

З наведених у табл. 2.5 Дані показують, що вартість майна за досліджуваний період зросла на 1241,6 тис. грн. Необоротні активи,

включаючи основні засоби, за аналізований період зросли на 1931,2 тис. грн. і становили в 2020 році досягне 3 376,8 тис.грн. Оборотні активи займають значну питому вагу в структурі прав власності підприємств.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності у 2020 році становив 0,01, що вище рекомендованого рівня (0,2-0,3). Іншими словами, це означає, що підприємство має великий дефіцит вільних грошових коштів і здатне негайно погасити більшу частину свого боргу.

Фінансова стійкість – це специфічний стан рахунку підприємства, який гарантує його постійну платоспроможність. Платоспроможність визначає здатність суб'єкта господарювання своєчасно виконувати свої платіжні зобов'язання. Платоспроможність є зовнішнім проявом і найважливішою складовою (ознакою) фінансової стійкості.

Оцінка фінансової стійкості підприємства має на меті об'єктивний аналіз масштабів і структури корпоративних активів і зобов'язань і на цій основі визначити стабільність і незалежність фінансової діяльності підприємства, а також відповідність корпоративних фінансів і господарської діяльності. 2.6.

Таблиця 2.6

Динаміка показників фінансової стійкості ФГ „Білак” за 2018 – 2020 р.р.

Показники	2018 р.	2019 р.	2020 р.	Відхилення (+,-)
Коефіцієнт автономії	0,948	0,948	0,72	-0,228
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,554	0,530	0,34	-0,214
Коефіцієнт співвідношення залучених та власних коштів	0,055	0,055	0,38	0,325

Розрахунки показують, що коефіцієнт фінансової стійкості (автономності) відображає частку власного капіталу в загальному обсязі

коштів, вкладених в діяльність ФГ «Білак». Його значення на 2020 рік становило 0,72, що не нижче рекомендованого значення, що свідчить про певну залежність компанії від зовнішніх джерел фінансування.

Фінансово стабільні підприємства можна визначити як підприємства, які можуть забезпечувати товарно-матеріальні цінності та витрати за власний рахунок, запобігати неналежній кредиторській заборгованості та вчасно розраховуватися з боргами.

Тому необхідно групувати корпоративні активи за рівнями їх ліквідності. Оцінка ліквідності порівнює суму активів за активами, згрупованими за ліквідністю, із сумою зобов'язань за зобов'язаннями, згрупованими за датою погашення. Серед проаналізованих економік готівка є найбільш ліквідною.

2.3 Документування господарських операцій з обліку довгострокових та короткострокових кредитів банку

Основою обліку господарських операцій є основний документ, що фіксує факти господарських операцій.

Основний документ повинен бути складений під час здійснення комерційної операції, якщо це неможливо - відразу після завершення.

Оригінали документів, що відображають надходження кредиту, погашення кредиту та сплату відсотків за кредитом, були сформовані на підставі остаточного договору з банківською установою (табл. 2.7).

Основні вимоги до підготовки основних документів для обліку кредитів, сплати відсотків та інших зобов'язань перед банком викладені в Положенні «Документальне забезпечення бухгалтерського обліку» та Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність».

Об'єктами короткострокових позик для сільськогосподарських підприємств, як правило, є: товарно-матеріальні запаси; власноруч

виготовлені незавершені та напівфабрикати; сезонні витрати, собівартість виробництва нової продукції; розрахунково-розрахункові операції з постачальниками та покупцями; готова продукція та товари тощо.

Таблиця 2.7

Первинні документи для відображення в обліку кредитних операцій

№ з/п	Операція	Первинний документ
1	Отримання кредиту (зарахування на поточний рахунок)	Виписка банку
2	Використання кредитних коштів	Платіжне доручення, виписка банку, видатковий касовий ордер (ВКО)
3	Погашення кредиту	Платіжне доручення, виписка банку
4	Сплата відсотків за кредитом	Бухгалтерська довідка, платіжне доручення, виписка банку
5	Підтвердження цільового використання кредитних коштів	Первинні документи на оприбуткування ТМЦ та основних засобів, отриманих послуг та робіт (накладна, ТТН, акт, звіт про використання коштів, наданих під звіт або на відрядження)

Розглянемо покроковий процес отримання кредиту в банку «Агар». Першим етапом можна вважати письмову заяву - компанія звертається в банк для видачі кредитних коштів і подає необхідний пакет документів.

Подані документи будуть розглянуті на наступному етапі. Окремо перевіряються повноваження розпорядника, якому доручено підписати договір позики та договір застави.

Об'єктами короткострокових позик для сільськогосподарських підприємств, як правило, є: товарно-матеріальні запаси; власноруч виготовлені незавершені та напівфабрикати; сезонні витрати, собівартість виробництва нової продукції; розрахунково-розрахункові операції з постачальниками та покупцями; готова продукція та товари тощо.

Подані документи будуть розглянуті на наступному етапі. Окремо перевіряються повноваження розпорядника, якому доручено підписати договір позики та договір застави.

Після ознайомлення з документами проводиться перевірка об'єктів застави та підприємств за кредитним договором.

З метою зниження ризику в процесі прийняття рішень комітетом з кредитних розслідувань при прийнятті позитивного рішення щодо кредиту підписуються відповідні договори (договір страхування іпотеки, договір іпотеки та кредитний договір). Однак процес кредитування триватиме до повного виконання зобов'язань позичальника перед банком.

Сільськогосподарські підприємства можуть отримати різні види кредитів. Зазвичай класичним вибором для банківських позик є термінова позика. Однак більш цікавим є кредитна лінія — позики в рамках заздалегідь визначеної кредитної лінії, які видаються протягом певного періоду часу для задоволення короткострокових потреб у фінансуванні. У банківській практиці розрізняють два види кредитних ліній: невідновлювані та відновлювані.

Якщо встановлюється невідновлювана кредитна лінія, встановлюється узгоджена кредитна лінія, що означає, що банк зобов'язується надати заздалегідь визначену суму кредитів протягом певного терміну.

Встановлення відновлюваної кредитної лінії дозволяє підприємству отримати позику в межах заздалегідь визначеного ліміту, погасити (або його частину) і автоматично знову отримати позику протягом терміну дії кредитної лінії. Тому відновлювана кредитна лінія є більш гнучкою формою позики.

При видачі кожного кредиту для фізичних осіб комерційний банк зазвичай використовує індивідуальний підхід до кожного клієнта, а

відкриття кредитних ліній націлено на кредитоспроможних позичальників. Ще одним видом кредиту можна вважати овердрафт.

Овердрафт – це короткострокова позика в межах встановленого ліміту, що дозволяє здійснювати погашення при недостатній кількості коштів на поточному рахунку. Банк поповнює поточний рахунок підприємства та надає овердрафти відповідно до суми, затвердженої при підписанні кредитного договору.

За рахунок коштів, які надходять на поточний рахунок, підприємство має можливість оплатити рахунок постачальника. У цьому випадку банк автоматично надаватиме клієнтам кредити, які перевищують залишок власних коштів на поточному рахунку. Овердрафтами найчастіше користуються компанії, діяльність яких пов'язана з постійним попитом на товари.

Загальною особливістю кредитних засобів, таких як кредитні лінії та овердрафти, є те, що вони передбачають умови позики, кредитні лінії, процентні ставки за позикоюю та індивідуальні комісії за відкриття лімітів. Однак кредитна лінія зазвичай має графік отримання таких позик.

Більшість вітчизняних сільськогосподарських підприємств використовують строкові кредити (поточні позики) на термін не більше одного року.

Вони є найбільш вигідними для банків, оскільки термін кредитування становить 12 місяців і забезпечує цикл виробництва (тобто оборотність кредиту підприємства не може перевищувати одноразового). Крім того, при наданні строкової позики вся сума перераховується на поточний рахунок одночасно, а кредит повертається рівними частинами.

Невідновлювана кредитна лінія надається частинами відповідно до платіжних інструкцій позичальника і безпосередньо перераховується з кредитного рахунку на рахунок постачальника або корпоративний поточний рахунок, як правило, протягом останніх трьох місяців кредиту.

Однак з точки зору виробництва агару термінові позики є збитковими, оскільки збільшують витрати підприємства на кредитні послуги та невідновлювані кредитні лінії – у разі повного чи часткового погашення останніх кошти не можна повернути.

На основі дослідження та порівняння основних характеристик та видів кредитів, що надаються сільськогосподарським підприємствам, відновлювані кредитні лінії мають надавати перевагу всім наступним причинам: довгостроковість, пільгові процентні ставки, гнучке використання, низькі фінансові витрати на обслуговування, мінімальна реєстрація, час і найкращий графік погашення кредиту.

Розвиток кредитних відносин в аграрному секторі за підтримки держави потребує вирішення низки проблем, головною з яких є висока вартість кредиту, оскільки процентна ставка банків на сільськогосподарське виробництво завжди вища, ніж в інших галузях, що також знижує собівартість сільськогосподарської продукції, ефективність капіталу.

Крім перерахованих проблем, залишається проблема компенсації за користування кредитом, високі вимоги до кредитного рівня позичальника та отримання кредитів, складні процедури отримання бюджетної компенсації.

Використання документів господарської операції при виникненні заборгованості: 1) виписки з банку; 2) платіжні доручення; 3) рахунки-фактури; 4) розрахунки та бухгалтерські документи; 5) векселі тощо. Використовують при погашенні боргів: 1) платіжне доручення; 2) акредитив; 3) інкасо; 4) касовий чек; 5) інші платіжні документи (рисунки 2.3.).

2.4 Синтетичний та аналітичний облік довгострокових та короткострокових кредитів банку

Кредитні відносини між банком і клієнтом засновані на договорі. Кредити видаються для забезпечення потреб виробництва, обігу та інвестицій усіх підприємств різних форм власності та видів діяльності, але обмежуються платоспроможними клієнтами, які мають власні оборотні кошти та самостійні залишки.

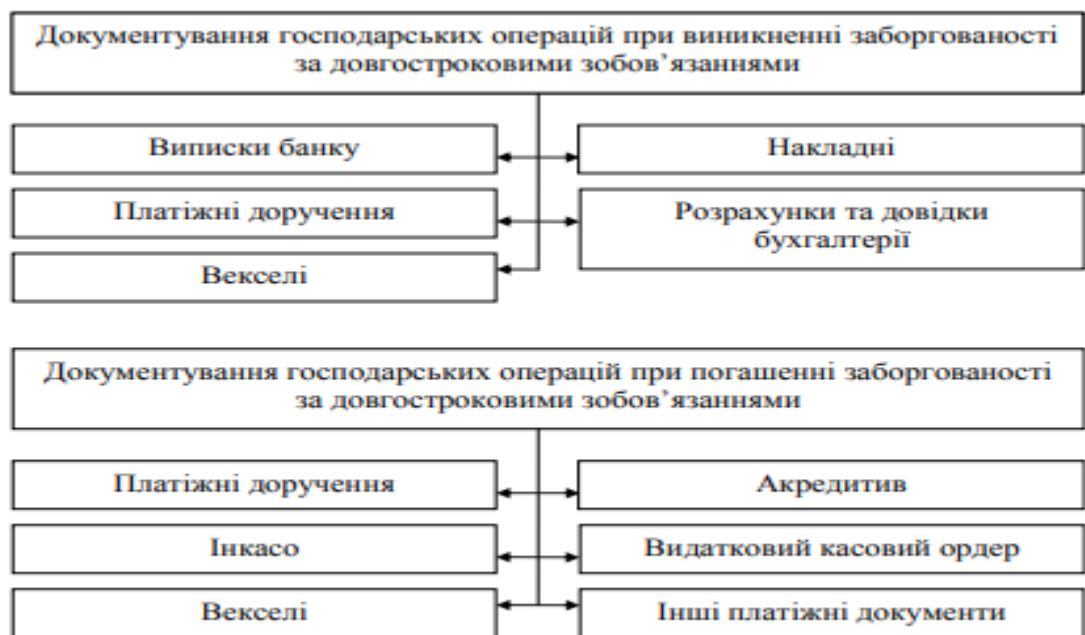

Рис. 2.3. Документування господарських операцій при виникненні та погашенні заборгованості за довгостроковими зобов'язаннями

Господарською операцією для відображення отримання та погашення короткострокових банківських позик використовують рахунок 60 «Короткострокові позики», який має такі субрахунки:

- 601 «Короткострокові кредити банків у національній валюті»;
- 602 «Короткострокові кредити банків в іноземній валюті»;
- 603 «Відстрочені короткострокові кредити у національній валюті»;
- 604 «Відстрочені короткострокові кредити в іноземній валюті»;
- 605 «Прострочені позики в національній валюті»;
- 606 «Прострочені позики в іноземній валюті».

Таблиця 2.8

Призначення та побудова рахунку 60 «Короткострокові позики»

Рахунок 60 «Короткострокові позики»		
Призначення рахунку для обліку розрахунків у національній та іноземній валюті за кредитами банків, строк повернення яких не перевищує 12 місяців з дати балансу	За дебетом рахунку	За кредитом рахунку
		Сума погашення та переведення кредитів до довгострокових зобов'язань у разі відстрочення кредитів (позик)

Здійснювати аналіз та облік короткострокових позик для кожної суми кредиту та позичальника. Синтетичний облік короткострокових позик (кредитовий рахунок 60) ведеться в другій частині журналу 2. У цьому розділі проводяться записи за виписками банку з кредиту рахунку 60 по дебету кожного рахунку (табл. 2.9).

Таблиця 2.9

Господарські операції по рахунку 60 «Короткострокові позики»

№	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки		Сума, грн.
		Дебет	Кредит	
1	Отримано на поточний рахунок підприємства короткостроковий кредит банку	311 "Поточні рахунки в національній валюті"	601 "Короткострокові кредити банків у національній валюті"	50000
2	Нараховано відсотки за використання кредиту	951 "Відсотки за кредит"	684 "Розрахунки за нарахованими відсотками"	13000
3	Відображено відсотки за використання кредиту у складі фінансових результатів ПАП	792 "Результат фінансових операцій"	951 "Відсотки за кредит"	13000
4	Сплачено відсотки за використання позики	684 "Розрахунки за нарахованими відсотками"	311 "Поточні рахунки в національній валюті"	13000
5	Погашено короткостроковий кредит банку	601 "Короткострокові кредити банків у національній валюті"	311 "Поточні рахунки в національній валюті"	50000

Порядок обліку розрахунків за довгостроковими банківськими

кредитами необоротних зобов'язань та інших залучених коштів використовують рахунок 50 «Довгострокові кредити» (табл. 2.10).

Таблиця 2.10

Господарські операції по рахунку 50 «Довгострокові позики»

№	Первинні документи	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки		Сума, грн.
			Дебет	Кредит	
<i>1-й рік</i>					
1	Виписка банку, кредитний договір	Отримано на поточний рахунок ПАП довгострокову позику	311 "Поточні рахунки в національній валюті"	501 "Довгострокові кредити банків у національній валюті"	500000
2	Розрахунок бухгалтерії, кредитний договір	Нараховано відсотки за використання позички	951 "Відсотки за кредит"	684 "Розрахунки за нарахованими відсотками"	140000
3	Довідка бухгалтерії	Відображено % за використання позички	792 "Результат фінансових операцій"	951 "Відсотки за кредит"	140000
4	Платіжне доручення, Виписка банку	Сплачено в кінці року відсотки за використання позички	684 "Розрахунки за нарахованими відсотками"	311 "Поточні рахунки в національній валюті"	140000
<i>2-й рік</i>					
5	Розрахунок бухгалтерії, кредитний договір	Нараховано відсотки за використання позички	951 "Відсотки за кредит"	684 "Розрахунки за нарахованими відсотками"	140000
6	Довідка бухгалтерії	Відображено % за використання позички	792 "Результат фінансових операцій"	951 "Відсотки за кредит"	140000
7	Платіжне доручення, Виписка банку	Сплачено в кінці року відсотки за використання позички	684 "Розрахунки за нарахованими відсотками"	311 "Поточні рахунки в національній валюті"	140000
<i>3-й рік</i>					
8	Розрахунок бухгалтерії, кредитний договір	Переведено довгострокову позику до складу поточної заборгованості	501 "Довгострокові кредити банків у національній валюті"	611 "Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями в національній валюті"	500000
9	Розрахунок бухгалтерії, кредитний договір	Нараховано % за використання позички	951 "Відсотки за кредит"	684 "Розрахунки за нарахованими відсотками"	140000
10	Довідка бухгалтерії	Відображено % за використання позички	792 "Результат фінансових операцій"	951 "Відсотки за кредит"	140000
11	Платіжне доручення, Виписка банку	Сплачено в кінці року відсотки за використання позички	684 "Розрахунки за нарахованими відсотками"	311 "Поточні рахунки в національній валюті"	140000
12	Платіжне доручення, Виписка банку	Погашено поточну заборгованість за довгостроков. зобов'язаннями	311 "Поточні рахунки в національній валюті"	311 "Поточні рахунки в національній валюті"	500000

Здійснювати довгостроковий аналіз кредиту та облік кожної суми кредиту

та позичальника. Комплексний облік позики (кредит рахунка 50) здійснюється в першій частині журналу 2. У цьому розділі записи здійснюються на підставі виписки банку про кредит рахунку 50 по дебету кожного рахунку.

Розглянемо схему обліку короткострокових та довгострокових кредитів на рисунку 2.4.

Рис. 2.4. Схема обліку короткострокових та довгострокових кредитів

2.5 Організація і методика аудиту довгострокових та короткострокових кредитів банку

Найважливішою метою аудиту є з'ясування об'єктивної істини щодо досліджуваного економічного явища. У сучасних економічних умовах діяльність кожного суб'єкта господарювання є предметом занепокоєння широкого кола учасників ринку (організацій та фізичних осіб), зацікавлених у результатах своєї діяльності. На основі наявної звітності та бухгалтерської інформації ці люди намагаються оцінити фінансове становище компанії, а потім за результатами приймати мудрі рішення.

Точність та достовірність інформації, наданої у фінансовій звітності, є передумовою її розкриття. Інакше це введе в оману багатьох зовнішніх

користувачів, спричинивши великі збитки або навіть банкрутство. Вочевидь, це нікого не цікавить, в тому числі й країну.

Саме тут аудит виконує свою функцію. Перевіряючи фінансову звітність, дипломований бухгалтер підтверджує достовірність та достовірність інформації, що міститься в аудиторському висновку. Позитивний аудиторський висновок є гарантією того, що надані користувачам бухгалтерські дані достовірно та всебічно відображають фінансовий, майновий стан та результати діяльності компанії. Тому довіра інвесторів, контрагентів та кредиторів продовжує зростати, що сприяє поживленню ділових відносин та виведенню співпраці суб'єктів господарювання на абсолютно новий рівень. Виходячи з цього, можна визначити, що перевірка аудитором бухгалтерських даних та фінансової звітності компанії є особливо важливою.

За предметом аудиту аудит поділяється на зовнішній та внутрішній. Аудит (зовнішній) – це незалежна перевірка бухгалтерського обліку, фінансової звітності та висновків аудиторів щодо доброчесності, законності та достовірності відображених фінансово-господарських операцій суб'єкта господарювання.

Зовнішні аудитори звітують перед клієнтами, а результати їх роботи (аудиторські висновки) розкриваються широкому колу користувачів (податкові органи, бізнес-партнери, комерційні банки, потенційні партнери, інвестори тощо).

Внутрішній аудит є невід'ємною частиною і частиною системи внутрішнього контролю підприємства. Його здійснює спеціальний структурний підрозділ підприємства, а його працівники підпорядковуються безпосередньо відповідальному особі підприємства (з метою забезпечення об'єктивності та незалежності висновків внутрішніх аудиторів за результатами перевірки).

Для великих підприємств характерно існування служб внутрішнього аудиту, при цьому керівництво не тільки не може здійснювати щоденний особистий контроль за діяльністю відділу підприємства, а й щоденно контролює керівників середнього рівня. У багатьох країнах внутрішні аудитори вважаються консультантами з управління економічними питаннями. Внутрішній аудит і зовнішній аудит доповнюють один одного і використовують у своїй роботі результати іншого аудитора, але є й суттєві відмінності.

В умовах корпоративної легалізації та корпоратизації внутрішній аудит стає одним з основних інструментів удосконалення управління різними організаційно-правовими формами підприємств, особливо акціонерних товариств. В. Рудницький у вітчизняній економічній літературі розкрив сутність, призначення, методи та організаційні питання внутрішнього аудиту. Необхідність створення служби внутрішнього аудиту пояснюється тим, що власник або ідеал розуміє справжнє становище підприємства.

Внутрішній аудит є однією з управлінських функцій, розроблених системою управління програмою контролю, яка використовується для поточного та подальшого контролю бізнес-процесів і виконується працівниками підрозділів професійної структури компанії.

Загалом можна сказати, що поява послуг внутрішнього аудиту для великих компаній зумовлена наступними факторами:

- керівництво компанії встановлює політику та процедури для компанії, але працівники з певних причин не завжди можуть їх розуміти або виконувати;
- вищий менеджмент не бере безпосередньої участі в контролі повсякденної діяльності компанії і вважає, що інформацію необхідно формувати на нижньому рівні;
- менеджери не мають достатньо часу для перевірки виконання

завдань, а також часто не мають спеціальних інструментів для такої перевірки, тому не можуть вчасно знайти та виправити дефекти та відхилення;

- у разі жорсткої конкуренції за інвестиційні кошти необхідно підвищити інвестиційну привабливість компанії;
- необхідність інтеграції функцій контролю всередині компанії, включаючи контроль виконання планів і бюджетів;
- необхідно оптимізувати файловий процес всередині компанії.

Ці проблеми були вирішені шляхом впровадження внутрішніми аудиторami вертикальної комунікації між керівництвом і відділами. За результатами поточних аудитів внутрішні аудитори надають керівництву інформацію про якість виконання раніше прийнятих управлінських (у тому числі економічних) рішень, які в свою чергу є основою для подальших управлінських рішень.

Тому внутрішній аудит не тільки здійснює детальний контроль за всіма сферами господарської діяльності, але й здійснює контроль за політикою та якістю управління. Внутрішні аудитори забезпечують захист від помилок і зловживань, визначають «зони ризику» та можливості для усунення недоліків чи недоліків у майбутньому, а також допомагають виявити та «посилити» слабкі місця в системі управління суб'єктом господарювання.

Основними правилами організації та функціонування внутрішнього аудиту мають бути: витрати на організацію та обслуговування служб внутрішнього аудиту не повинні перевищувати очікуваних збитків через його слабкість у цей період.

Внутрішній аудит слід розуміти як організацію на підприємстві на користь його власників. Система контролю за дотриманням встановленого порядку бухгалтерського обліку та системи внутрішнього контролю за її

внутрішніми документами для контролю за надійністю роботи системи контролю.

Проводити внутрішні аудити мас для виконання множинних завдань, поставлених керівництвом суб'єктів господарювання (рис. 2.5).

Рис. 2.5 Завдання, що виконують внутрішні аудитори підприємства

Крім контрольних завдань, внутрішні аудитори повинні вирішувати також такі завдання, як економічна діагностика, формулювання фінансової стратегії, маркетингові дослідження, управлінські консультації, оцінка прибутковості комерційних операцій. У цьому випадку діяльність внутрішнього аудиту необхідно розглядати як комплекс аудиторських послуг, які мають здійснюватися на вимогу керівництва суб'єкта господарювання та у поєднанні з потребами керівництва. Тому внутрішній аудит має відігравати роль діагностичного інструменту в управлінні господарською діяльністю суб'єктів господарювання.

Відсутність єдиних стандартів діяльності корпоративних внутрішніх аудиторів змушує експертів служби внутрішнього аудиту вчитися на досвіді закордонного внутрішнього аудиту. Деякі талановиті люди можуть

сумніватися в доцільності створення відділу внутрішнього аудиту, оскільки багато звітів компаній вже пройшли обов'язковий аудит.

Щоб краще зрозуміти важливість завдань внутрішнього аудиту, слід розглянути різницю між внутрішнім та зовнішнім аудитом (табл. 2.11).

Таблиця 2.11

Відмінності між внутрішнім і зовнішнім аудитом

Ознака	Внутрішній аудит	Зовнішній аудит
Мета і завдання	Визначає керівництво підприємства	Визначаються договором
Замовник	Керівництво підприємства	Власники (акціонери)
Види послуг	Визначає керівництво підприємства відповідно до потреб управління	Визначаються договором на аудиторські послуги
Об'єкти аудиту	Залежать тільки від господарсько-фінансової діяльності підприємства, визначає керівник	Залежать від господарсько-фінансової діяльності суб'єктів перевірки, визначаються договором
Характер діяльності	Виконавча діяльність	Підприємницька діяльність
Суб'єкти аудиту	Штатні працівники підприємства	Незалежні аудитори
Регламентация аудиту	Міжнародні стандарти внутрішнього аудиту, внутрішні положення	Регламентований Законом "Про аудиторську діяльність", міжнародними і національними нормативами
Кваліфікація	Вища або середня освіта	Вища освіта і наявність сертифіката аудитора
Відповідальність	Перед керівництвом підприємства	Перед замовником і третіми особами
Наявність ризику	Ризик бізнесу підприємства, втрати репутації	Ризик бізнесу аудиторської фірми, аудиторський ризик
Надання звітності	Керівництву підприємства	Замовнику (власнику, акціонерам), може опубліковуватися
Зміст і форма звіту	Акт перевірки й інші звітні документи,	Аудиторський висновок за формою і змістом має

	визначає керівництво підприємства	відповідати вимогам АІГУ; інші форми звітності погоджують між аудитором і замовником
Періодичність, частота	Працюють у постійному контакті з бухгалтерією та іншими економічними службами	Працюють одноразово, як правило, після закінчення звітного року
Залежність	Внутрішній аудит має бути незалежним від суб'єкта господарювання, який ревізується тільки організаційно, а в цілому задовольняє потреби керівника цієї господарської системи і отримує від нього заробітну плату	Має бути незалежним від клієнта не тільки організаційно, а й матеріально

Порівняно із зовнішнім аудитом внутрішній аудит має інший характер, зміст, мету та організацію. Отже, можна зробити висновок, що необхідність обов'язкового зовнішнього аудиту не виключає необхідності створення мобільних та ефективних служб для внутрішніх аудиторів. Використання знань і досвіду внутрішніх аудиторів для виявлення внутрішніх резервів компанії та визначення її розвитку, оцінки ризиків та пріоритетів управління може підвищити фінансову стабільність та конкурентоспроможність компанії.

Ознаки відмінності внутрішнього аудиту від зовнішнього не тільки дають можливість зрозуміти природу цих видів аудиту, але й дають можливість визначити основні принципи діяльності внутрішніх аудиторів (рис. 2.6).

Кожен внутрішній аудитор повинен висловлювати думки незалежно від своїх колег, головного внутрішнього аудитора та керівного персоналу об'єкта аудиту. Незалежність від аудиту допомагає внутрішнім аудиторам проводити аудит неупереджено та висловлювати об'єктивні думки.

Принцип об'єктивності безпосередньо пов'язаний з принципом незалежності. Об'єктивність вимагає, щоб внутрішні аудитори виконували свою роботу незалежно, компетентно та сумлінно. При підготовці звіту

Рис. 2.6 Основні принципи діяльності служби внутрішніх аудиторів

Результати аудиту Внутрішні аудитори повинні чітко відрізняти факти від припущень.

Кожне підприємство слід розглядати як самостійну економічну одиницю, відокремлену від своїх власників та інших підприємств, тому принцип цілісності (автономії) дуже важливий для організації внутрішніх аудиторів.

Для проведення аудитів на вищому професійному рівні внутрішні аудитори повинні мати спеціальні теоретичні знання та практичний досвід. Аудитори повинні володіти методами та методами аудиту, а також вміти

вести бухгалтерський облік, економічний аналіз, фінанси, оподаткування, господарське право та інші питання.

Внутрішні аудитори мають доступ до всієї інформації про діяльність компанії. Тому вони повинні зберігати конфіденційну інформацію, отриману в процесі своєї роботи, тобто не розголошувати її третім особам (принцип конфіденційності).

Детальний запис аудитором про результати аудиту важливий для правильної організації внутрішніх аудитів (принципи запису). Це важливий доказ для проведення аудиту відповідно до основних аудиторських процедур.

Важливим етапом роботи внутрішнього аудитора є повний план перевірки. Внутрішні аудитори зобов'язані планувати свою роботу таким чином, щоб виконати аудиторську роботу належним чином і вчасно. При складанні плану враховується бізнес, система бухгалтерського обліку та поточний внутрішній контроль підприємства. План внутрішнього аудиту розкриває зміст аудиту, час проведення аудиту, ім'я особи, яка проводить аудит, та детальні процедури аудиту.

Зазначені вище принципи базуються на принципах зовнішнього аудиту, визначених у Міжнародних стандартах аудиту, та враховують конкретні обставини внутрішнього аудиту.

Різні завдання, які має вирішувати відділ внутрішнього аудиту, передбачають надання їм досить широких повноважень. Як правило, у світовій практиці служби внутрішнього аудитора мають право:

- необмежений доступ до всіх місць розташування компанії та будь-якої інформації, що стосується корпоративної діяльності;
- самостійно визначати та планувати тривалість, напрям, обсяг, завдання та інформаційну базу поточних перевірок;
- приймати усні та письмові пояснення від працівників компанії та відповідальної особи, що перевіряється;

- Визначати відповідність діяльності, яку здійснюють різні підрозділи компанії, чинному законодавству та положенням, а також корпоративній політиці, які визначаються загальними цілями компанії;
- Перевіряти своєчасність, відповідність і повноту управлінських рішень, прийнятих керівництвом компанії;
- Визначати доцільність укомплектування структурних підрозділів штату та розподілу обов'язків між окремими працівниками відповідно до цілей та сфери діяльності підприємства, оцінювати рівень та якість їхньої роботи;
- За потреби залучати до виконання необхідних контрольних процедур працівників інших структурних підрозділів.

План роботи внутрішніх аудиторів є одним із важливих принципів контролю за організацією та послугами внутрішніх аудиторів. Треба складати плани на цей рік і на майбутнє. У плані цього року мають бути визначені обсяги та вид робіт, терміни та підрядники. Перспективним планом є формулювання майбутнього напрямку роботи та видів роботи бізнесу внутрішнього аудиту відповідно до перспектив розвитку підприємства.

Не менш важливим є планування внутрішнім аудитором цілей, послідовності та методів проведення певних аудитів. Ефективно організований процес планування є однією з умов успішного аудиту. Як міжнародні стандарти, так і стандарти внутрішнього аудиту, розроблені для українських банківських установ, визначають основні вимоги до процедур проведення цього аудиту етапу та його документів.

Для отримання максимальних результатів внутрішні аудити слід проводити в певному порядку (рис. 2.7).

Як і зовнішній аудит, планування внутрішнього аудиту, передбачене міжнародними стандартами, вимагає обов'язкової оцінки ризиків, пов'язаних із конкретною роботою суб'єкта аудиту. На підставі отриманої

оцінки ризиків відповідальний за відділ внутрішнього аудиту має визначити пріоритетні напрямки та сформувавши річний план аудиту для кожного структурного підрозділу, на підставі чого оцінити вартість аудиту та розглянути необхідну вартість аудиту. План має бути затверджений відповідальною особою компанії.

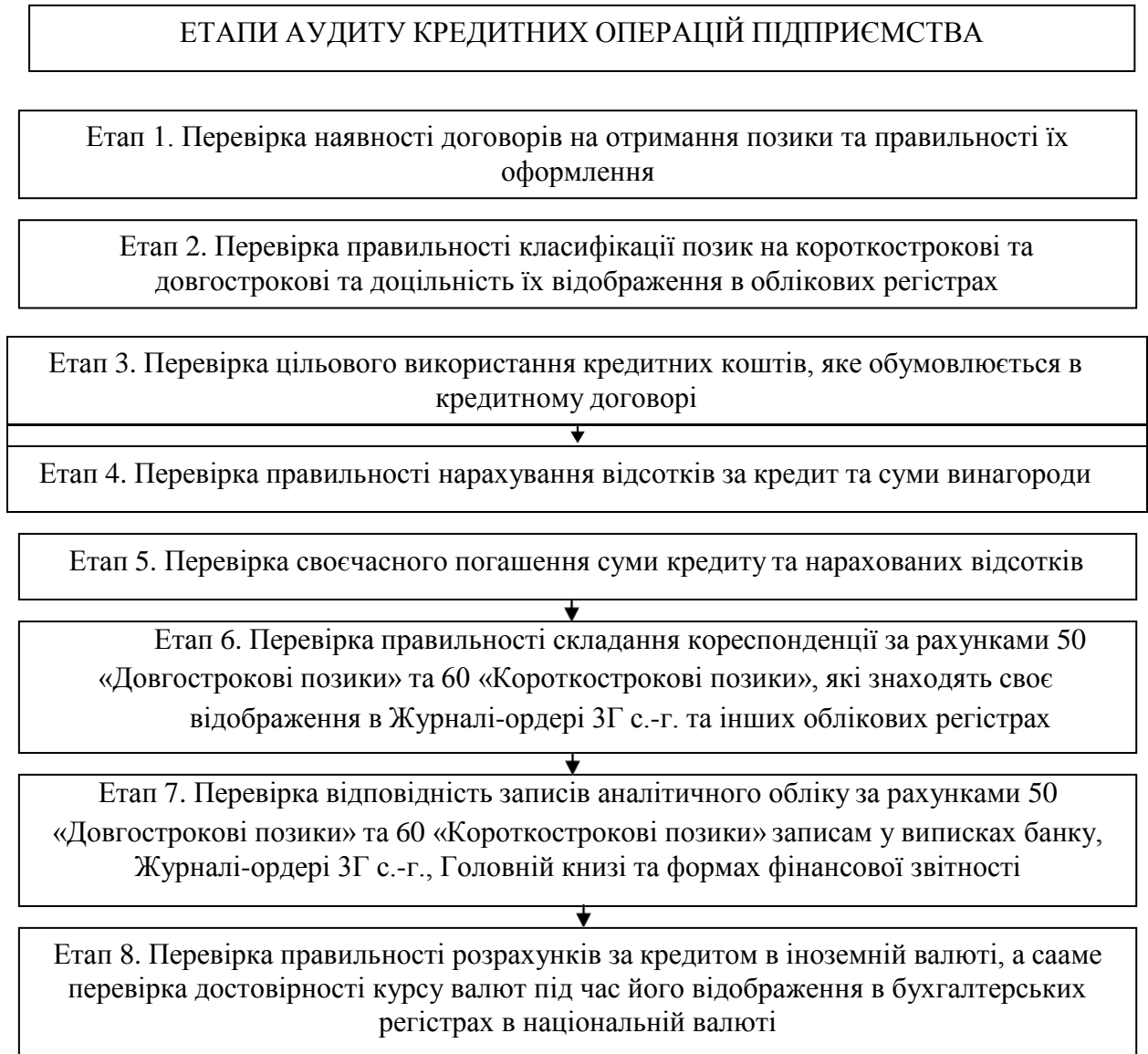

Рис. 2.7 Послідовність та етапи проведення внутрішнього аудиту кредитних операцій підприємства

Міжнародні стандарти визначають загальні вимоги до процесу та послідовності планів внутрішнього аудиту, зокрема:

- Визначити мету та завдання перевірки конкретних об'єктів;
- Встановити доступність та ефективність заводського середовища

контролю та методів контролю;

- Визначити значні ризики та оцінити можливість їх утримання в прийнятних межах.

Метою служб внутрішнього аудиту є не стільки виявлення помилок та порушень у роботі корпоративних структурних підрозділів, скільки аналіз ефективності загального контрольного середовища (внутрішнього контролю) та відповідності поставленим цілям та розвитку. Цілі кожного аудиту, напрямки і послідовність повинні визначатися в основному відповідно до цілей підприємства та потреб у вдосконаленні системи.

Ефективність послуг внутрішнього аудиту значною мірою залежить від розуміння співробітниками взаємозв'язку між результатами роботи та зростанням іміджу компанії, фінансовою стабільністю, потенційними партнерами, комерційними банками та підвищеною довірою інвесторів до компанії. Це означає, що довіру третіх сторін можна зміцнити, щоб мінімізувати їхній інформаційний ризик під час прийняття управлінських рішень щодо компанії.

Внутрішні аудитори повинні мати на увазі, що через використання неправильної, неповної або частково недостовірної інформації неефективність результатів їх аудиту може призвести до прийняття керівництвом неправильних управлінських рішень, невдоволення партнерами та втрати корпоративної репутації.

Слід також пам'ятати, що ефективність та результативність внутрішнього аудиту безпосередньо впливають на обсяг, зміст і характер зовнішнього аудиту, а також аудиторські ризики, які визначаються зовнішніми аудиторами на основі оцінки системи внутрішнього аудиту. Це значною мірою свідчить про те, що внутрішнім аудиторам необхідно оцінити рівень ризику підрозділу, що перевіряється.

Внутрішній аудитор повинен отримати та оцінити відповіді на такі запитання:

- складність функцій підрозділу, що перевіряється;
- ключовий персонал, його плінність, професійний рівень та здібності працівників підрозділу;
- переконатися, що працівники розуміють діючі закони та нормативні акти, що стосуються їх діяльності;
- працівники підрозділу виконують службові обов'язки та дотримуються встановлених інструкцій внутрішнього контролю;
- забезпечувати раціональне використання та охорону матеріальних і трудових ресурсів;
- розуміти, що керівництву підрозділу необхідно організувати та контролювати роботу основних відповідальних осіб для забезпечення збереження товарно-матеріальних цінностей;
- оцінити, чи відповідають видатки різних підрозділів доходам і результатам фінансово-господарської діяльності;
- запровадити єдиний метод обліку відповідно до облікової політики, прийнятої на підприємстві.

Результатом такої оцінки є висновок внутрішнього аудитора, який визначає:

- рівень його довіри до керівника структурного підрозділу та впевненості в ефективності управління підрозділом;
- оцінювати ефективність управлінського та прийняття економічних рішень на рівні підрозділу;
- дефекти в організації системи внутрішнього контролю;
- висновок аудитора щодо можливостей працівників підрозділу;
- організаційний рівень документообігу та ведення обліку;
  - можливість серйозних помилок і неточностей в обліку та звітності та їх можливий вплив на достовірність фінансової звітності підприємства в цілому;
- Потенційний або фактичний ризик втрати активів підприємства через

певний структурний підрозділ.

- Про результати перевірки внутрішній аудитор доповідає відповідальній особі підприємства. Процедури, структура та терміни подання звітів внутрішніми аудитором визначені керівництвом компанії та стандартами внутрішнього аудиту, але повинні відповідати загальним вимогам:

- Підготувати звіт після завершення аудиту, але при необхідності підготувати проміжний звіт і подати його керівництву;

- Обговорити висновки звіту з відповідальною особою компанії та рекомендації аудитора щодо усунення недоліків, виявлених перевіреною підрозділом, та вдосконалення системи.

Звіт має бути об'єктивним, чітким, конструктивним, достатньо детальним і містити конкретну інформацію (рис.2.8).

<i>Об'єкти аудиту</i>					
Кредитні операції підприємства					
<i>Джерела інформації</i>					
Нормативні документи	Законодавчі акти	Планово – регулюючі документи	Первинні документи	Бухгалтерський облік	Висновки експертиз та контролюючих органів
<i>Методичні прийоми аудиту</i>					
Органолептичні		Розрахунково - аналітичні		Документальні	
Інвентаризація, контрольні заміри, вибіркові та суцільні спостереження	Технологічний контроль	Експертизи, службові розслідування, експеримент	Економічний аналіз, статистичні розрахунки	Економіко- математичні методи	Інформаційне моделювання дослідження документів
				Нормативно-правове регулювання	Групування недоліків, пропозиції щодо реалізації результатів аудиту
<i>Методичні прийоми узагальнення і реалізації результатів перевірки</i>					
Документування результатів	Аналітичне групування	Нормативно-правове регулювання	Систематизація	Прийняття рішень та контроль за їх використанням	

Рис. 2.8 Організаційна модель аудиторського контролю кредитних операцій підприємства

Робота внутрішніх аудиторів має інформаційно-консультативне значення для керівництва підприємства: її головна мета – сприяти оптимізації діяльності суб'єктів господарювання. Тому компаніям корисно розробити єдину методологію планування, проведення перевірок та оцінки результатів роботи внутрішніх аудиторів компанії.

Для проведення аудиту аудитори використовують різні нормативні акти. Нормативні документи - це письмові документи, які встановлюють, змінюють або скасовують верховенство права, прийняті уповноваженим державним органом.

Щоб правильно використовувати закони та нормативні акти в аудиті, слід розуміти повноваження та нормативні акти установ, які оприлюднюють закони в національній законодавчій системі, а також розуміти природу поведінки та її залежність від місця розташування замовника та часу. діяльності.

Слід зазначити, що в досліджуваному господарстві внутрішній аудит не організовується і не проводиться.

РОЗДІЛ 3. ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ І АУДИТУ ДОВГОСТРОКОВИХ ТА КОРОТКОСТРОКОВИХ КРЕДИТІВ БАНКУ

3.1 Оптимізація організації системи обліку і аудиту довгострокових та короткострокових кредитів банку

Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.99 № 996-XIV та Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» корпоративна облікова політика – це сукупність принципів, методів і компаній, які використовуються для підготовки та подання програма фінансової звітності.

Одним з основних принципів бухгалтерського обліку та фінансової звітності є послідовність, тобто безперервне (щорічне) застосування обраної підприємством облікової політики.

Завдяки вивченню нормативно-правової бази та економічної літератури можна вважати, що облікова політика повинна передбачати:

- повне врахування всіх факторів допоміжної виробничої діяльності;
- своєчасно відображати факти господарської діяльності в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності;

- використовувати методи облікової оцінки для запобігання заниженню зобов'язань і витрат і завищенню корпоративних активів і доходів;

- бухгалтерський облік, що відображає факти господарської діяльності, ґрунтується не тільки на його правовій формі, а й враховує її економічний зміст;

- відображення доходів і витрат у бухгалтерському обліку та фінансовій звітності в разі їх виникнення незалежно від надходження чи сплати коштів;

- аналізувати ідентичність облікових даних оборотів і залишків на єдиному обліковому рахунку в останній календарний день кожного місяця.

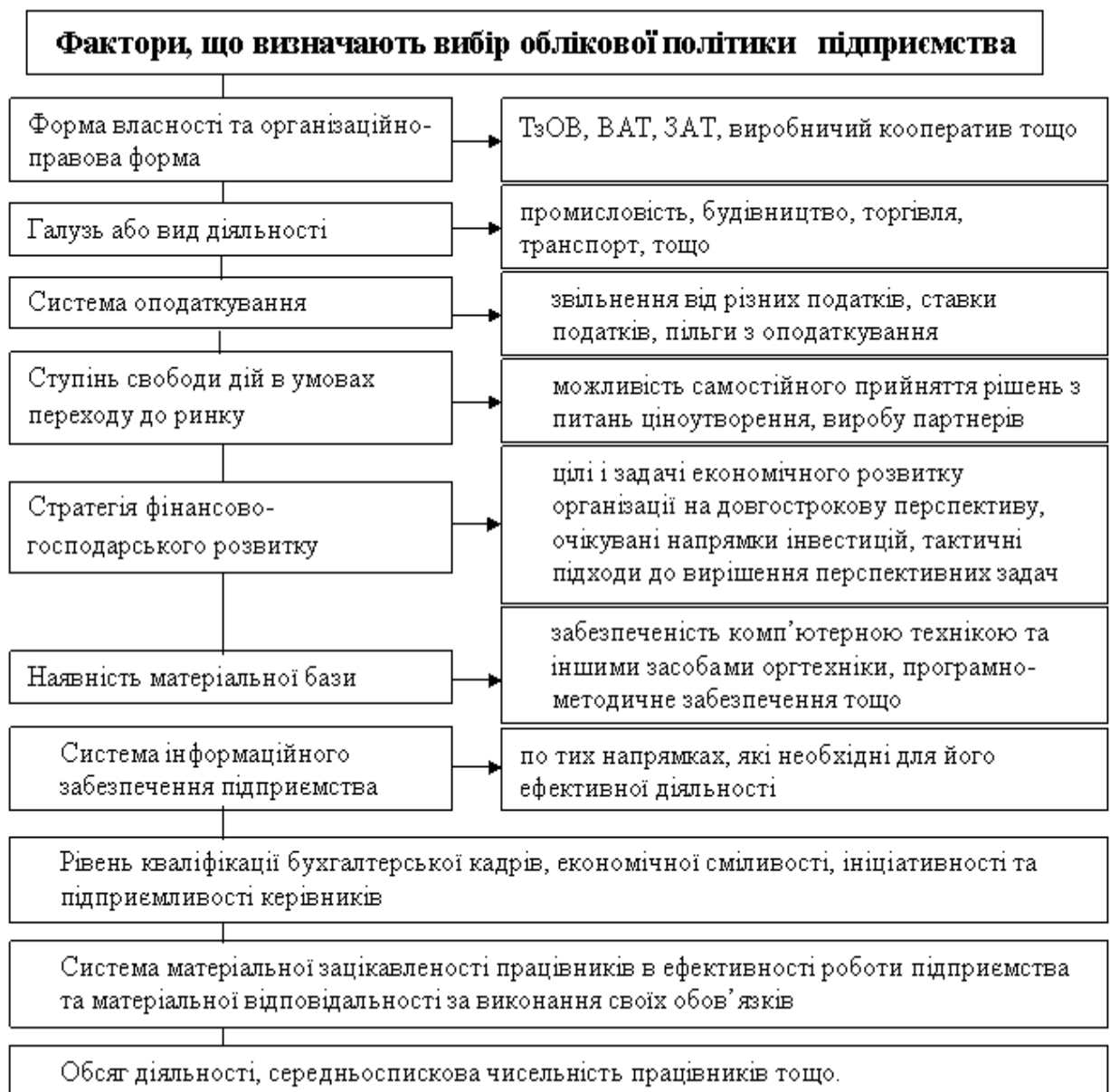
Слід зазначити, що облікова політика підприємства є розпорядчим і обліковим документом, а обов'язок щодо його складання передбачена ст.2. 8 Статтею 5 Закону України «Україна бухгалтерський облік та фінансова звітність» визначено: «Незалежність підприємства: визначає облікову

політику підприємства».

На вибір облікової політики впливають певні фактори, як показано на рисунку 3.1, а елементи облікової політики - у таблиці 3.1.

Ефективний бухгалтерський облік передбачає чіткі правила для визначення меж і сфери діяльності. Результатом є правило, яке являє собою набір правил, що визначає порядок будь-якої організаційної системи та офіційних заходів, нарад, конференцій тощо. Сформульовані та прийняті нормативні документи покращили організацію, надійність та якість бухгалтерської роботи підприємства.

На вибір облікової політики впливають певні фактори, які зображені на рисунку 3.1. Елементи облікової політики представлені в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

Елементи облікової політики ФГ «Білак»

Елементи облікової політики	Можливі варіанти процедур та методів обліку, що передбачені національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку
П(С) БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»	
Поріг суттєвості інформації	П(С)БО поки не регламентують це поняття, але лист Міністерства фінансів України від 29.07.2003 р. №04230-04108 містить методичні рекомендації з цього питання.
<p><u>Суттєвість</u> – характеристики облікової інформації, які визначають її здатність впливати на рішення користувачів інформації фінансової звітності.</p> <p><u>Поріг суттєвості</u> – абсолютна або відносна величина, яка є кількісною ознакою суттєвості облікової інформації.</p>	
П(С)БО 16 «Витрати»	
Метод калькуляції виробничої собівартості продукції (робіт, послуг).	Обираються підприємством самостійно.
<p>Собівартість реалізованої продукції (робіт, послуг) складається з:</p> <ul style="list-style-type: none"> - виробничої собівартості продукції (робіт, послуг), реалізованої протягом звітного періоду; - нерозподілених постійних загально виробничих витрат; - наднормативних виробничих витрат. 	
Перелік та склад статей калькулювання виробничої собівартості продукції (робіт, послуг).	Встановлюється підприємством самостійно
Перелік та склад змінних та постійних загальновиробничих витрат.	Встановлюються підприємством самостійно.
<p>До змінних загально виробничих витрат належать витрати на обслуговування та управління виробництвом, що змінюються прямо (або майже прямо) пропорційно до зміни обсягу діяльності.</p> <p>До постійних загальновиробничих витрат відносять витрати на обслуговування та управління виробництвом, що залишаються незмінними (або майже незмінними) при змінні обсягу діяльності.</p>	

Нормативні акти - це встановлення та дотримання певних правил, положень, директив, стандартів та інших нормативних актів на основі об'єктивних закономірностей розвитку системи управління. Це виділяє ряд суворо регламентованих питань, а також питань, які потребують лише консультації. На підприємстві є посадова інструкція щодо розподілу обов'язків між працівниками із зазначенням прав та обов'язків кожного працівника (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Структура і зміст посадової інструкції

Розділ	Перелік питань, що регламентуються
1. Загальні положення	Підлеглість працівника, порядок його зарахування на посаду, звільнення та переведення, підлеглі йому особи, кваліфікаційні вимоги
2. Обов'язки	Основні службові обов'язки відповідно до видів виконуваних робіт
3. Права	Перелік питань, на підставі яких працівник може приймати остаточне рішення. Його права, зокрема: перерозподіл обов'язків між підлеглими працівниками, виходячи з робочої необхідності; участь в нарадах, що проводяться адміністрацією з питань обліку, контролю та аналізу; подання про винагороду або покарання підлеглих працівників; внесення пропозицій керівництву щодо переміщення та звільнення працівників; організація нарад з питань обліку, аналізу, контролю збереження грошових та товарно-матеріальних цінностей у місцях їх зберігання та використання; подання дозволу на здійснення відповідних господарських операцій тощо
4. Відповідальність	Перелік конкретних питань, за вирішення яких відповідає тільки даний працівник, зокрема: дотримання розпорядку дня підлеглими працівниками; дотримання культури обслуговування відвідувачів та клієнтів; дотримання графіка роботи та грошового обігу; правильність та повнота використання прав, наданих посадовою інструкцією; зберігання первинних документів у поточному архіві підрозділу тощо

Нормативним актом, що визначає склад, структуру, можливості та послідовність діяльності будь-якої господарської організації, є закон.

На основі законів та законодавства держави сформульовано інші правила внутрішнього розпорядку: правила внутрішнього трудового розпорядку, положення про структурні підрозділи, посадові інструкції тощо.

При формулюванні посадових інструкцій важливо переконатися, що кожен чиновник точно знав, які питання він повинен вирішувати, а кожен працівник знав, яка посадова особа має повноваження та зобов'язання приймати рішення з конкретних питань.

Ефективність обліку значною мірою залежить від організації роботи окремих виконавців. Ця робота повинна мати наукову основу. В її основі лежать: розподіл праці та кооперація, положення про завдання, відповідальність, функції, стандартизація, організація праці, дотримання розумної системи праці, система праці: режим дозвілля тощо.

Процес обліку технічно складний, тому його організаційні знання займають особливе місце в роботі бухгалтерів.

На підприємстві впроваджена централізована система кадрів, а весь персонал бухгалтерської служби зосереджений у центральній бухгалтерії та підпорядкований головному бухгалтеру.

Персонал бухгалтерської служби має безпосереднє відношення до всіх виробничих підрозділів підприємства. Бухгалтери отримують від них документовані дані про господарські операції, і ці дані мають бути відображені в бухгалтерському обліку або для них сформульовані документи, необхідні для здійснення господарських операцій.

Отже, бухгалтерська робота ФГ «Білак» підпорядковується чинним посадовим інструкціям та положенням бухгалтерського обліку, облік ведуть за журнально-ордерною формою вручну.

3.2.Вдосконалення обліку довгострокових та короткострокових кредитів банку в умовах комп'ютерних технологій

Без використання інформаційних технологій неможливі управлінські та бухгалтерські організації сучасних підприємств. Поширення інформаційних технологій в економіці, особливо в галузі бухгалтерського обліку, спричинило масштабні революційні зміни. Інформаційна система почала змінювати звичну структуру управління. Якщо вважалося, що у керівника достатньо знань, щоб контролювати всю роботу, то в інформаційному середовищі кожен працівник має специфічні та унікальні функції та знання. Крім того, використання відповідних інформаційних систем в управлінні різними виробничими системами призвело до загальних методів бізнесу, фінансів, бухгалтерського обліку, ведення документації та управління. Тому технологічне інформаційне середовище руйнує стійку ієрархічну систему і замінює її більш гнучкою вільною структурою.

Основними відмінностями у використанні облікових рахунків у комп'ютерних програмах є:

- можливість ведення рахунків у кількох планах рахунків одночасно;
- значно розширені можливості аналітичного обліку. Багато програм, наприклад Galaxy 5.71 і 1С:Бухгалтерія 7.7, дозволяють вводити проводки в кілька робочих графіків одночасно. Це корисно в таких ситуаціях:

а) якщо оригінали документів утворюють два набори проводок одночасно, то одна група знаходиться у внутрішньому плані рахунків, а інша група — у плані рахунків іноземного партнера або власника;

б) коли підприємство веде бухгалтерський облік окремо;

в) ситуація, коли самостійні підрозділи підприємства (філії) обліковуються окремо і згодом об'єднуються.

При цьому цифри і коди рахунків представляють собою досить багато

цифр і букв, що дозволяє будь-яка система кодування рахунків. У найдосконалішій програмній системі план рахунків може також містити опис відповідних взаємозв'язків кожного рахунку, тому програма взагалі не дозволяє робити неправильні бухгалтерські записи. Природно, що в контексті використання ЕОМ багато авторів наполягають на поглибленні аналізу та обліку.

Деякі люди бачили п'ятирівневу ієрархію облікового запису, інші бачили паралельні частини ієрархії. Тепер ви можете отримати кілька різних систем аналітичного обліку в комплексному обліковому записі, а потім всебічно відобразити основну інформацію. У кожній системі аналітичного обліку інформація групується та узагальнюється відповідно до певних принципів відповідно до інтересів керівництва. Саме цей метод організовує аналітичний багатовимірний облік у сучасних системах, таких як «1С: Бухгалтерія 7.7», «Галактика 5.71», «Янус». Аналітичний облік у системі бухгалтерського обліку здійснюється шляхом встановлення зв'язків між конкретними проводками, сумами, кількісними показниками та об'єктами (об'єктами) обліку.

У сучасних комп'ютерних бухгалтерських програмах для кожного бухгалтерського рахунку допускається від 3 до 5 розділів аналітичного обліку. Це дає можливість організувати аналітичний облік у повній відповідності з вимогами затвердженого плану рахунків та отримати всю необхідну звітність з необхідним рівнем деталізації, але не виключає побудови та поглибленості засад аналітичного обліку. У цьому випадку розробники програмного забезпечення, як правило, дотримуються концепції суворого обмеження використання субрахунків і розширення сфери аналізу рахунків, що дозволяє аналізувати рахунки не тільки для організацій, але і для окремих розрахункових документів (договорів, рахунків, рахунків) аналізувати, та багато іншого).

Наприклад, у програмній системі «Галактика 5.71» для аналітичного

обліку використовується механізм класифікатора КАУ (Analytical Accounting Code-Analytical Accounting Code). Характеристиками об'єкта аналітичного обліку є назва, його код, що зберігається в каталозі, і код аналітичного обліку, який вноситься в «класифікатор». Додавання каталогу призводить до автоматичного створення нових об'єктів аналітичного обліку.

Програмна система «Галактика 7.51» забезпечує три рівні аналітичного обліку, що дозволяє будь-які комбінації елементів (об'єктів обліку) на всіх рівнях. На верхній панелі ліворуч показано групи облікових записів, які аналізуються та враховуються відповідно до сценарію. Рахунки кожної групи пишуться на рядку з комою. На верхній панелі праворуч показано список каталогів, підключених до поточної групи облікових записів (каталог статей аналізу). На нижній панелі можна побачити список об'єктів аналітичного обліку, що зберігаються в поточному каталозі (групі).

У програмі «1С:Бухгалтерія 7.7» також можна приєднати до списку аналітичних рахунків кілька типів субрахунків (в режимі конфігуратора встановити якомога більшу частину аналітичного обліку для створення плану рахунків).

В окремих програмних продуктах («Галактика», «Лок-ОФФИС», Мігасл) обробка та накопичення первинної документації спочатку здійснюються шляхом простої реєстрації, а потім виконується формування бухгалтерських проводок.

Основна вимога до попереднього оформлення документів полягає в тому, що більшість операцій є довгостроковими, але повинні бути відображені в бухгалтерському обліку до завершення (наприклад, для цілей управління). Вилучення-попереднє утримання документів та аналіз попередніх показників і подальше остаточне утримання документів після операції (типовий приклад - підготовка платіжних доручень, виписки з банку будуть відкладені в отриманні).

Тому, попередньо обробивши документи, можна моделювати та

спрогнозувати роботу підприємства, аналізувати «гіпотезу...». Збереження документа змінює стан системних об'єктів. Записи цих змін записуються в журналах двох типів:

Документи можуть виконуватися повністю або частково, тобто спочатку проводиться так звана операція поведінки, а потім «доноситься» до бухгалтерії. При виконанні операції виконується частина господарської операції, пов'язана з об'єктом операції (інвентар, об'єкт, залік...) та бухгалтерська - частина, пов'язана з рухом об'єкта обліку (побудова проводки, зміна балансу), і так далі.).

Однією з головних переваг передачі документів безпосередньо з комп'ютера на комп'ютер є можливість отримання документів у підготовленому вигляді, включаючи таблиці, графіки, зображення тощо. Інформація з цього виду документів може легко включатися в інші документи і передаватися через внутрішню мережу компанії.

Сучасна форма комп'ютерного обліку – це засіб, заснований на комп'ютерно-комунікаційній техніці. Його практичне застосування залежить від вибору набору технічних засобів та використання його організаційної форми, причому передбачені наступні варіанти:

- а) Забезпечити кожного бухгалтера персональним комп'ютером;
- б) використовувати один центральний комп'ютер (сервер) і термінал (або мережевий комп'ютер) для введення даних;
- в) Інтегрувати персональний комп'ютер в мережу (це забезпечує обмін даними між різними обліковими полями);
- г) Об'єднати персональний комп'ютер з одним або кількома потужними комп'ютерами (серверами) в мережу. В останньому випадку бухгалтер працює на спеціальному автоматизованому робочому місці (АРМ).

Якщо ви використовуєте персональний комп'ютер, який не під'єднано до Інтернету, це не означає, що в одному журналі ведеться

кілька журналів, а інформаційний масив по суті є локальним (складається з облікових робочих зон) і заснований на певних принципах наприкінці звітного періоду. Якщо використовується центральний комп'ютер (комп'ютер мережі) з терміналом, використовується журнал, схожий на журнал італійського формату, а інформаційний масив представлений єдиною базою даних.

Основное | Дополнительные |

Львівський молочний комбінат ПП КФ "Проме"

Приходная накладная (акт) № ПН-0000001 от 28.11.11

Поставщик: Отчественный поставщик. Контрагент: ДП "Морозко".

Валюта: Гривня Курс: 1.00000 грн за 1 грн Заказ: Без заказа

Место хранения: Основной склад Что приходует: Запасы

Примечание: Для потреб администрации Вид торговли: Предоплата

N	ТМЦ	Кол-во	Цена -	Сумма -	НДС	Остаток
Ед.	К.			Сумма +		
1	Бумага офисная упак.	1.000	7.000	15.00	105.00	21.000
2	Факс бумага упак.	1.000	3.000	30.00	90.00	18.000
					108.000	
				Итого грн	195.00	Итого НДС
						39.00
					Итого НДС	39.00
					Всего грн	234.00

OK Закрыть Печать Подбор

Рис.3.3. Електронна форма документа Прибуткова накладна

Дата	Дт	Субконто Дт	Кт	Субконто Кт	Валюта	Кол-во	Вал. су...	Сумма	№...
Номер					Курс	Комментарий проводки			
№						Фирма			
28.11.11	809	Торговая	26	Основной скла		334.000		8,751.04	ПР
КА-0000001		<...>		Молоко					
1				Партия по умо					
28.11.11	809	Торговая	26	Основной скла		5.000		85.00	ПР
КА-0000001		<...>		Закваска					
2				Партия по умо					
28.11.11	281	Основной скла	23	Торговая		239.000		8,751.04	ПР
КА-0000001		Кефир 2.5%		<...>					
3		КА-0000001 (28							

Рис.3.4 Електронна форма журналу проведення

За допомогою стандартного звіту про обороти по рахунках, створеного для рахунків 60-69, можна отримати інформацію про залишки та обороти. У звіті стандартної картки рахунків наведено детальну інформацію

про операції за рахунками 60-69.

У звіті стандартної картки рахунків наведено детальну інформацію про операції за рахунками 60-69. Звіт аналізу рахунків надає інформацію про швидкість обороту рахунку між вибраним періодом та іншими рахунками, а також про залишок на початок і кінець періоду. Щоб отримати його, необхідно визначити звітний період, номер рахунку та встановити значення даних субрахунку та валютних даних.

Звіт аналізу субрахунку кожного субрахунку (об'єкта обліку аналізу) даного типу показує обороти всіх рахунків, що використовуються на цьому субрахунку, а також розширені та мінімізовані залишки.

Застосування сучасних бухгалтерських комп'ютерних технологій на підприємствах дозволяє:

- надати можливості для ефективності, гнучкості та адаптації до організаційних змін;
- забезпечити можливість всебічно відобразити всю діяльність підприємства в динаміці;
- забезпечити можливість поєднання економічних і технологічних процесів на основі єдиної інформаційної технології;
- створити єдиний інформаційний потік;
- забезпечити подолання різноманітності виконуваної роботи;
- автоматизувати щоденну і важку роботу, що дозволить співробітникам виконувати більш кваліфіковані завдання;
- надавати керівництву відповідну інформацію, необхідну для прийняття управлінських рішень;
- проведення детального аналізу економічної ситуації для підвищення ефективності управління;
- спростити формулювання складних управлінських завдань.

3.3 Організація обліку довгострокових та короткострокових кредитів банку із застосуванням МСФЗ

Визнання кредиторської заборгованості та її класифікація та оцінка відповідно до Міжнародних стандартів фінансової звітності (далі МСФЗ) потребують особливої уваги з боку бухгалтерів. Це пов'язано з тим, що зобов'язання компанії перед різними третіми сторонами пов'язані великою кількістю міжнародних стандартів зі складною термінологією.

Однак такі терміни, як правило, не застосовуються до українських реалій, наприклад, використання різних методів оцінки під час визнання боргу фінансовим зобов'язанням, подальшого дисконтування та розрахунку прибутку та збитку.

Крім того, в системі МСФЗ облік і звітність зобов'язань пов'язані з формуванням і використанням резервів. Тому під час консультації ми розглянемо основні аспекти контурних питань, які бухгалтери повинні враховувати при відображенні операцій з зобов'язаннями.

На початку обліку основних документів, пов'язаних із формуванням, зміною та погашенням зобов'язань, аудитор повинен бути ознайомлений із загальними принципами визнання зобов'язань відповідно до МСФЗ.

Відповідно до концептуальної основи, зобов'язання - це зобов'язання чи відповідальність діяти чи діяти певним чином. Вони можуть мати юридичну силу через дотримання умов договору або вимог законодавства. Зобов'язання також впливають із повсякденної ділової практики, традицій та бажання підтримувати добрі ділові відносини (параграф 4.15).

Концептуальна основа фінансової звітності також визначає, що зобов'язання є поточним зобов'язанням суб'єкта господарювання через минулі події, і очікується, що погашення цього зобов'язання призведе до вибуття суб'єктом господарювання ресурсів, які містять майбутні економічні вигоди (параграф 1). 4.4).

Іншими словами, підприємство зобов'язане витратити свої ресурси або виконувати роботу (надавати послуги) при отриманні таких послуг чи майна від іншого суб'єкта. У МСФЗ усі зобов'язання поділяються на поточні та довгострокові (п. 60 і 61 МСБО 1), що відповідає поняттю короткострокових та довгострокових зобов'язань в українській практиці.

У системі МСФЗ також розрізняються наявні зобов'язання (зобов'язання, що виникають у результаті фактичного придбання активів) і майбутні зобов'язання (які включають штрафні санкції за невиконання при підписанні в майбутньому договорів про купівлю активів, що не за умовчанням) (п. 4.16 концептуальної основи). У цьому випадку поточне зобов'язання визнається суб'єктом господарювання (МСБО 1) за таких умов: очікується, що зобов'язання буде погашено в межах звичайного операційного циклу. Якщо тривалість такого циклу неможливо точно виміряти, вважається, що він становить 12 місяців; зобов'язання в основному утримуються з метою продажу; зобов'язання має бути погашено протягом 12 місяців після закінчення звітного періоду; принаймні після закінчення звітного періоду. звітного періоду Сплата боргу не може бути відстрочена протягом 12 місяців.

Важливий момент: певні зобов'язання (наприклад, деякі нараховані витрати на торговельну кредиторську заборгованість та премії працівникам) слід класифікувати як поточні зобов'язання, навіть якщо вони підлягають погашенню більше ніж через 12 місяців після закінчення звітного періоду (МСБО 70). Це пояснюється тим, що цей вид боргу гарантує діловий цикл компанії і є оборотним капіталом компанії.

Взагалі кажучи, поточні зобов'язання в корпоративній практиці включають: розрахунки з постачальниками та підрядниками, бюджети, фінансові установи (зазвичай розглядаються як фінансові зобов'язання відповідно до МСБО 32, МСБО 32, МСБО 39) фінансові інструменти: підтвердження та оцінка, МСФЗ 7 Фінансові інструменти: Розкриття

інформації, МСФЗ 9 «Фінансові інструменти» (З огляду на конкретні обставини використання МСБО 39); розрахунок короткострокових виплат працівникам (крім виплат працівникам), виплачених у повному обсязі протягом 12 місяців після надання працівником супутніх послуг (МСБО) та зобов'язань із соціального страхування (МСБО) період 19. У цьому випадку всі зобов'язання та заборгованість (торгівельна дебіторська заборгованість; одержані векселі; дебіторська заборгованість за позиками; дебіторська заборгованість за облігаціями), пов'язані з погашенням готівкою чи іншими фінансовими активами, є фінансовими зобов'язаннями.

Тому такі зобов'язання слід визнавати та оцінювати відповідно до МСБО 32, МСБО 39 та МСФЗ 9. Усі інші зобов'язання класифікуються як довгострокові. Оцінка зобов'язань Відповідно до концептуальної основи, основною характеристикою зобов'язань є наявність у суб'єкта господарювання поточних зобов'язань. МСФЗ передбачає декілька видів оцінок, які можна використовувати для визнання зобов'язань та відображення їх у бухгалтерському обліку та звітності (п. 4.55 та 4.56 концептуальної основи):

1) Історична або фактична собівартість (сума грошових коштів або їх еквівалентів, які очікується виплатити під час щоденної діяльності для виконання зобов'язань). Наприклад, сума товару за договором купівлі-продажу лісоматеріалів становить 24 тис. грн з урахуванням податку на додану вартість.

Припустимо, що авансовий платіж згідно з умовами договору не передбачено. Після відправки товару покупець отримав борг у розмірі 24 000 грн. -Історична вартість, сформована зафіксованою вартістю придбання;

2) Поточна вартість. Зобов'язання обліковуються за недисконтованою сумою грошових коштів або їх еквівалентів, які наразі необхідні для погашення зобов'язань. Як поточну вартість найчастіше використовується

ринкова вартість об'єкта обліку або його аналога. Останнє значення в основному використовується для активів і зобов'язань у ситуаціях, що виникають у бізнесі (наприклад, припинення діяльності або переведення боргу через відсутність оборотних коштів);

3) Вартість реалізації (погашення). Зобов'язання обліковуються за амортизованою вартістю, тобто за сумою недисконтованих грошових коштів або їх еквівалентів, які очікуються на сплату під час щоденної діяльності або відповідно до умов договору;

4) Поточна вартість. Зобов'язання дисконтуються за теперішньою вартістю майбутніх чистих вибуття грошових коштів, які, як очікується, знадобляться для погашення зобов'язань у ході звичайної діяльності.

Іншими словами, враховуючи амортизацію, яка може відбутися протягом періоду цих зобов'язань на балансі компанії, дисконтована теперішня вартість дозволяє нам отримати суму грошових коштів, необхідну для погашення поточних зобов'язань у майбутньому.

Припустимо, що баланс включає зобов'язання в розмірі 500 000 грн. зі строком погашення 5 років. Поточна ринкова процентна ставка становить 15%. Згідно з розрахунками, ставка обліку становить 0,4972. Тоді дисконтована сума зобов'язання становитиме 248 600 грн. ($500\,000 \times 0,4972$ грн.). Звичайно, основою оцінки є історична вартість, але відповідно до видів та умов конкретних зобов'язань вона може поєднуватися з іншими видами оцінки у зазначеному переліку оцінки.

Наприклад, сума зобов'язання може включати його дисконтування, а потім включати різницю в доходах або витратах. Важливим аспектом реалізації цього механізму є надання всієї необхідної інформації про проценти за боргами, що формуються за умовами договору, а також проценти, визначені за окремими фінансовими операціями на державному чи регіональному рівні.

Підсумок практики конверсії фінансової звітності показує, що часто за поточної процентної ставки за кредитом та рівня інфляції дисконтована сума є досить незначною, тому вона може не відобразитися в доходах чи витратах підприємства.

При обліку фінансових зобов'язань, визнаних відповідно до МСФЗ, використовуються такі статті: Справедлива вартість при первісному визнанні (у справедливій операції, в угоді між поінформованими та добровільними сторонами, які можуть обмінюватися активами або погашати зобов'язання Сума) така угода); амортизованої вартості (з урахуванням накопиченої амортизації, розрахованої за методом ефективної процентної ставки, та суми, частково списаної внаслідок зменшення корисності або безнадійної заборгованості), первісно визнається сума фінансових зобов'язань.

Також важливо зазначити, що деякі зобов'язання коригуються для звітності. Отже, заборгованість із отриманих або надісланих передоплат підтверджується після вирахування податку на додану вартість у звіті. Для забезпечення працездатності вашого звіту рекомендуємо при складанні звіту скласти бухгалтерську звітність, в якій буде показано алгоритм вирахування податкових кредитів або податкових зобов'язань з податку на додану вартість та залишку заборгованості. Облік застави та індивідуальних зобов'язань може бути визначений значною мірою лише за допомогою попередніх оцінок. Деякі суб'єкти господарювання кваліфікують такі зобов'язання як забезпечення (п. 4.19 концептуальної бази). Відповідно до МСБО 37 «Застава, непередбачені зобов'язання та непередбачені активи», забезпечення є невизначеним або невизначеним зобов'язанням.

У зв'язку з цим зобов'язання слід розглядати за такими видами (стаття 10 цього стандарту):

- 1) Вихідні зобов'язання - зобов'язання, що впливають з дій суб'єкта, тобто зобов'язання, що впливають з дій, підтверджених конкретним

основним документом: суб'єкт вказав іншим сторонам, що він бере на себе певні обов'язки у встановленому порядку порядку. Поточні заяви політиків або досить конкретні, тому суб'єкти мають обґрунтовані очікування, що інші сторони виконають ці зобов'язання.

Наприклад, суб'єкт господарювання реєструє запаси від постачальника. Отже, підприємство зобов'язане погасити борги;

2) Умовні зобов'язання, які визначаються як: умовні зобов'язання, що виникають у зв'язку з минулими подіями, існування яких може бути підтверджено лише після того, як одна або кілька невизначених майбутніх подій відбудуться або не відбудуться, але суб'єкт господарювання не повністю контролює їх; або існуючі зобов'язання, які виникають внаслідок минулих подій, але навряд чи вимагатимуть відтоку ресурсів для відображення економічних вигод у зв'язку з виконанням зобов'язання, або сума зобов'язання не може бути достовірно оцінена та не була підтверджена.

Найбільш типовим і типовим прикладом умовних зобов'язань є зобов'язання, пов'язані з корпоративним бізнесом, які можуть виникнути в процесі очікування рішення суду і пов'язані зі справою, що розглядається на момент звіту. Під час судового процесу жодна зі сторін не має достовірної інформації про те, чи виникнуть відповідні борги та чи потрібно використовувати ресурси для задоволення претензій.

При цьому застава краще відокремити від інших зобов'язань. Іншими словами, якщо на підприємстві з'являється заборгованість, утворюється застава для погашення боргу.

Наприклад, зобов'язання щодо гарантійного ремонту. Продаючи товар, компанія не може передбачити, чи будуть проблеми з товаром і потребують гарантійного ремонту, якщо є, то не знають, коли. Відповідно до параграфу 14 МСБО 37 забезпечення має бути підтверджено у таких випадках:

❖ через минулі події (наприклад, суб'єкт господарювання продав товари, які надають після продажне обслуговування протягом гарантійного терміну), суб'єкт господарювання має існуючі зобов'язання (юридичні або презумпційні);

❖ імовірно, що для виконання зобов'язань знадобиться розпоряджатися ресурсами, що відображають економічні вигоди (у будь-якому випадку, певна кількість ресурсів буде використана на гарантійний ремонт - інвентар, готівка тощо);

❖ сума зобов'язань може бути визначена достовірно (загалом гарантійна відповідальність встановлюється на певному рівні). У разі недотримання цих умов гарантія не визнається.

Під час перетворення фінансової звітності та перетворення на звітність за МСФЗ слід пам'ятати, що якщо на кінець звітного періоду у компанії є наявне зобов'язання, буде створено заставу. Зверніть увагу, що найважливішим питанням в обліку зобов'язань та застави є використання методик оцінки для формування застави на основі зобов'язань (п. 39 і 40 МСБО 37). Вибраний метод повинен забезпечувати найкращу оцінку витрат, необхідних для погашення поточних зобов'язань на кінець звітного періоду.

Слід також зазначити, що будь-який запис у бухгалтерському обліку потребує документального підтвердження не лише через прискіпливість користувача, а й через особливості роботи наглядового відділу.

Наприклад, це стосується формування резерву заробітної плати у відпустку, який має бути передбачений Положенням про облікову політику, або резерву гарантійного обслуговування, який має бути встановлений у внутрішніх нормативних актах, що регулюють продаж та надання супутніх послуг.

Звичайно, спочатку визначену оцінку необхідно коригувати відповідно до конкретних обставин використання застави (зокрема, п. 59 МСБО 37 передбачає таку можливість).

- ✓ важливо також дотримуватись очікуваних умов використання застави (п. 61 МСБО 37) та підтверджуватися належним чином документованими документами. Суб'єкти господарювання повинні розкривати таку інформацію у фінансовій звітності (параграфи 84 і 85 МСБО 37):
  - ✓ балансова вартість на початок і кінець періоду; додаткове забезпечення, надане протягом цього періоду, включаючи збільшення наявного забезпечення;
  - ✓ сума, використана протягом цього періоду (тобто витрачена та компенсована застава);
  - ✓ сума невикористана та перерахована назад протягом періоду;
  - ✓ збільшення суми знижок, які генеруються з часом, і вплив будь-яких змін у ставці дисконту, короткий опис характеру зобов'язання та визначення очікуваного часу для вибуття будь-яких відповідних економічних вигод;
  - ✓ інформація про невизначеність суми або термінів такого вибуття. Якщо необхідна відповідна інформація, суб'єкт господарювання повинен розкрити ключові припущення щодо майбутніх подій; сума будь-якої очікуваної компенсації має вказувати на суму будь-яких активів, визнаних для очікуваної компенсації.
- ✓ для непередбачених зобов'язань на кінець звітного періоду, якщо це можливо, слід коротко вказати характер таких зобов'язань (п. 37 Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку).

РОЗДІЛ 4.

ОХОРОНА ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКА В НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ

4.1. Аналіз стану охорони праці

Закон України «Про охорону праці» визначає основні положення щодо реалізації конституційного права громадян на охорону їх життя і здоров'я в процесі трудової діяльності, регулює за участю відповідних державних органів відносини між власником підприємства або уповноваженим органом і працівником з питань безпеки, гігієни праці та виробничого середовища і встановлює єдиний порядок організації охорони праці в Україні. Згідно ст.17 Закону «Про охорону праці» директор несе відповідальність за організацію охорони праці у господарстві. Об'єктом дослідження є фермерське господарство «Білак» Самбірського району Львівської області.

Загальною метою керування охороною праці в досліджуваному господарстві є створення безпечних умов праці, а відтак збереження здоров'я та працездатності працівників. Агропромисловий комплекс Львівщини представлений рослинницьким підкомплексом – 61% (зернопродуктовий, бурякоцукровий, плодоовочепереробний) та тваринницьким – 39% (м'ясопромисловий, молокопромисловий, птахопромисловий).

У великих та середніх сільськогосподарських підприємствах Львівщини згідно Типового положення про службу охорони праці створена служба охорони праці. Її очолює інженер по охороні праці. У функції служби охорони праці входять контроль за станом охорони праці у господарстві, виявлення усунення небезпечних зон, контроль за дотриманням правил безпеки працівників. У великих підприємствах є спеціально обладнані кабінети з охорони праці. У невеликих підприємствах немає служби охорони праці. Зазвичай питаннями охорони праці займається механік. Проте ці функції на нього покладено чисто умовно.

Фактично він не виконує в повній мірі контрольних функцій за станом охорони праці.

Трудове законодавство гарантує безпеку на час виробництва, пропонує порядок розробки і застосування інструкцій з охорони праці, зобов'язує керівництво підприємства проводити навчання, а робітників і службовців - виконувати встановлені вимоги. Проте так є далеко не у всіх аграрних підприємствах. При прийнятті на роботу інструктажі з техніки безпеки, виробничої санітарії, пожежної безпеки та інших питань з охорони праці проводяться скоріше формально, особливо не вникаючи в суть можливих травм на виробництві.

На процес сільськогосподарського виробництва діють атмосферні фактори. У робочу зону потрапляють шкідливі для організм людини речовини. Тому, щоб мінімізувати ці фактори, у господарствах застосовують вентиляційні установки, кондиціонери, освітлювальні, опалювальні прилади, прилади для контролю параметрів повітряного середовища та інших санітарних норм на виробництві.

Найбільше травм у сільськогосподарському виробництві є при експлуатації тракторів, машин, при роздаванні кормів тваринам, видаленні гною, та інших сільськогосподарських роботах. Основними травми: опіки, переломи кісток, отруєння, збиття, порізи, ураження електричним струмом тощо. Крім того є професійні захворювання зумовлені мікроорганізмами від хворих тварин, запиленістю повітря, шумом і вібрацією.

Аналіз стану охорони праці на сільськогосподарських підприємствах має проводити відділ охорони праці та спеціалізовані комісії за результатами періодичного контролю за відповідний період на підставі статистики травматизму, аналізу усунення порушень, виявлених під час попереднього контролю, зазначених у приписах інженерів охорони праці, органів нагляду та ін. Для оцінки стану охорони праці застосовують оцінні

(коефіцієнти частоти (Кч.т) та тяжкості травматизму (Кт.т).) і аналітичні показники.

Інші оцінні показники:

- чисельність потерпілих у результаті нещасних випадків із втратою працездатності більш ніж на один робочий день (абсолютне число за даними статистики);
- загальна кількість днів втрати працездатності по всіх нещасних випадках з урахуванням перехідних;
- коефіцієнт частоти смертельного травматизму;
- відносні коефіцієнти частоти та тяжкості (обчислюються як відношення до базових завдань).

Аналіз виробничого травматизму проводять статистичним методом. Його застосовують для визначення кількісних показників (для характеристики загального рівня виробничого травматизму). Для цього є відносні величини – показники частоти, важкості і втрат (непрацездатності).

Показник частоти та тяжкості травматизму:

$$П_{чт} = T \times \frac{1000}{P}, \quad (4.1)$$

$$П_{тт} = \frac{Д_t}{T}, \quad (4.2)$$

де T – кількість випадків травматизму за звітний період; P – середньоспискова чисельність працівників; $Д_t$ – кількість днів непрацездатності через травми.

Показник втрати працездатності $П_{нт}$ через травми – це число людино-днів непрацездатності, що припадає на 1000 працівників:

$$П_{нт} = 1000 \times \frac{Д_t}{P} \quad (4.3)$$

Важкі професійні або хронічні отруєння і захворювання виникають при дії шкідливих забрудників на виробництві. Щоб проаналізувати це, розраховують частоти випадків захворювань $П_{чз}$, показник важкості

захворювань $P_{ТЗ}$ та показник втрат працездатності $P_{ДЗ}$ через хвороби, які припадають на 100 працюючих:

$$P_{ТЗ} = 3 \times \frac{100}{P} \quad (4.4)$$

$$P_{ВЗ} = \frac{D_3}{3}, \quad (4.5)$$

$$P_{ДЗ} = D_3 \times \frac{100}{P}, \quad (4.6)$$

де 3 – кількість випадків захворювань за звітний період; D_3 – кількість днів непрацездатності через захворювання працівників за цей же період; P – загальна кількість працівників.

Основні показники з охорони праці наведено в таблиці 4.1.

Таблиця 4.1

Динаміка основних показників виробничого травматизму в сільськогосподарських підприємствах Львівської області

Показник	Умовне позначення	Рік			2020 р. у % до 2018 р.
		2018	2019	2020	
Середньорічна чисельність працівників, осіб	P	17	16	15	88,2
Асигновано на охорону праці	A _н	456	745	739	162,1
Витрати на спецодяг, грн.	B _о	2396	2055	2673	111,6
Протипожежні витрати, грн.	B _{пп}	1465	1464	1443	98,5
Фактично витрачено на одного працівника	A _ф	59,2	59,4	67,8	114,53
Кількість нещасних випадків	T	2	1	3	150,0
Кількість днів непрацездатності через травми	D _т	5	6	7	140,0

Проаналізувавши дані таблиці 4.1 можна зробити висновок, що підприємства в 2020 році на 162,1 % більше коштів витратило на охорону праці, що дало позитивний ефект. Так показник тяжкості травматизму та важкості захворювань зменшилися відповідно на 5,94 % та 3,9 %. І через

зменшення частоти травматизму та захворюваності зменшився показник втрати працездатності.

Відповідно до ст.19 ЗУ «Про охорону праці», для підприємств, в тому числі і аграрних, незалежно від форм власності, які відповідно до законодавства використовують найману працю, витрати на охорону праці мають становити не менше 0,5 % від фонду оплати праці за попередній рік.

4.2. Планування заходів з покращення охорони праці та їх фінансування

У сільськогосподарських підприємствах Львівської області проводиться річне та оперативне планування заходів з охорони праці. Види діяльності, які направлені на застереження, нейтралізацію, зменшення негативного впливу шкідливих виробничих факторів на працівників - це заходи поліпшення умов праці.

На всіх сільськогосподарських підприємствах Львівської області треба створити безпечні і нешкідливі умови праці. Забезпечення цих умов покладено на власника підприємства або уповноважений орган.

Місце праці робітника, умови праці, безпека технологічних процесів, устаткування, засобів виробництва, наявність засобів індивідуального захисту, санітарні і побутові умови праці, мають бути розроблені відповідно до вимог нормативних актів про охорону праці.

Запровадження сучасних засобів техніки безпеки запобігають виробничому травматизму і забезпечують санітарно-гігієнічні умови, які будуть запобігати виникненню професійних захворювань у працівників.

Треба полегшувати умови праці через впровадження передових технологій, автоматизації виробництва, вимог ергономіки, зменшення та ліквідації загазованості повітря у виробничих приміщеннях, зниження потужності шуму, випромінювань.

Обов'язки працівників сільськогосподарських підприємств щодо охорони праці:

- дотримуватися вимог нормативних актів про охорону праці, знати правила експлуатації машин, механізмів, устаткування, тощо.
- вміти користуватися засобами індивідуального захисту.
- додержуватися обов'язків по охороні праці, які передбачені колективним договором та правилами внутрішнього трудового розпорядку на підприємствах;
- проходити медичні огляди (попередні, періодичні);
- співпрацювати з керівництвом підприємств для створення безпечних умов праці. Вживати заходів, щоб попередити чи усунути виробничі ситуації, які створюють небезпеку життю, здоров'ю людей, навколишньому середовищу. Повідомляти про виявлену небезпеку свого керівника або іншу посадову особу.

Постійний контроль за виконанням працівниками вимог нормативних актів про охорону праці покладено на інженерів з охорони праці. Представники трудового колективу перевіряють дотримання працівниками нормативних актів про охорону праці на підприємствах.

Керівники підприємства повинні за кошти підприємства проводити попередні (при прийнятті на роботу), і періодичні (протягом трудової діяльності) медичні огляди працівників, які зайняті на особливо важких роботах, роботах із шкідливими умовами праці або таких, де є потреба у професійному доборі, а також щорічного планового медичного обстеження осіб віком до 21 року.

При складанні щорічних фінансових планів, потрібно планувати виділення коштів на охорону праці. Зменшувати кількість робочих місць із небезпечними та шкідливими умовами праці. Це зменшить кількість нещасних випадків, захворювань.

Фінансуються заходи з поліпшення умов праці на у фермерському господарстві «Білак» з таких джерел: власні кошти підприємства, фінансові надходження від продажу акцій, отримані кредити, кошти держави, благодійні внески тощо.

Сума коштів для впровадження заходів з охорони праці у підприємствах виконується залежно від характеру пропонованих заходів.

Одним із принципових моментів при вирішенні мети діяльності підприємств – є необхідність застосування інтегрованого підходу до забезпечення і раціональної організації охорони праці. Неєфективне їх забезпечення знижує показники економічної ефективності підприємств за рахунок перевитрат робочої сили і лікування працівників, ремонт обладнання. Тому, на сьогодні є важливим в процесі економічної оцінки діяльності підприємств врахування його охорони праці.

Для того, щоб побачити як саме фінансується охорона праці на ФГ «Білак» розглянемо динаміку такого фінансування по роках у таблиці 4.2.

Таблиця 4.2

Динаміка фінансування заходів з охорони праці ФГ «Білак»

Напрями фінансування заходів	Сума, тис. грн.			2020 р. до 2018 р., %
	2018 р.	2019р.	2020 р.	
забезпечення надійного захисту працівників від уражаючих факторів стихійних лих та техногенних катастроф	4	3,8	5,4	135,00
захист основних виробничих фондів від уражаючих факторів	5,2	5,0	6,1	117,31
підвищення надійності і оперативності управління виробництвом	13	15,6	17	130,77
забезпечення стійкості постачання всім необхідним для випуску продукції, та підготовка до відновлення порушеного виробництва	7	7	8	114,29
Всього:	29,2	31,4	36,5	125,00

У ФГ «Білак» суми коштів, які витрачаються на охорону праці, зросли на 25% протягом періоду дослідження.

ФГ «Білак» поступово нарощує витрати на поліпшення стану охорони праці. Частка витрат на охорону праці у повній собівартості зросла у 2,2 рази.

4.3. Економічна ефективність заходів з поліпшення охорони праці

При запровадженні заходів з охорони праці створюється позитивний ефект, який полягає у підвищенні продуктивності праці, збільшенні кількості виробленої продукції внаслідок кращого використання фонду робочого часу і виробничих засобів, знижені матеріальних затрат через відсутність травматизму і захворювань і, відтак, через зменшення виплат на лікарняні листки.

Порівнюємо наслідки травматизму у грошовому виразі та затрати на заходи з охорони праці: до і після їх впровадження.

Загальні матеріальні витрати внаслідок травматизму і захворювань визначають за формулою:

$$MЗ = PТ + Pл, \quad (4.7)$$

де МЗ - загальні матеріальні витрати, грн.; РТ - матеріальні наслідки травматизму, грн.; Рл - матеріальні наслідки захворювань, пов'язані з несприятливими умовами праці, грн.

Матеріальні витрати за наслідки травматизму (РТ):

- виплати за лікарняними листками в результаті травматизму, грн. (Р1);
- вартість невиробленої продукції в результаті нещасних випадків, грн. (Р2);
- інші матеріальні витрати, грн. (Р3), (затрати на утримання стаціонарних і лікування амбулаторних хворих, доплати при тимчасовому переведенні потерпілих на легшу роботу, допомогу членам сімей потерпілих, затрати на підготовку кадрів на місце тих, що вибули через травми).

Згідно з проведеними дослідженнями було встановлено, що інші матеріальні витрати в результаті травматизму можна обчислити, увівши

коефіцієнт 1,5. Тому формулу для визначення матеріальних показників травматизму можна написати у вигляді:

$$PT = 1,5 (P1 + P2) \quad (4.8)$$

Аналізуючи таблицю 4.3, бачимо що в результаті травматизму господарство не отримує продукції на 919800 грн.

Таблиця 4.3

**Показники матеріальних наслідків травматизму у ФГ «Білак»
у 2020 році**

Показник	Значення показника
Затрати праці в результаті виробничого травматизму, дні	5110
Середньоденна заробітна плата одного працівника, грн.	163
Витрати на оплату лікарняних листків, грн.	3219
Середньоденна вартість виробітку одного працівника, грн.	180
Вартість недоданої продукції у результаті виробничого травматизму, грн.	9198

Втрати робочого часу внаслідок виробничого травматизму та в результаті захворювань після впровадження заходів на охорону праці зменшуються на 25 %. Тому матеріальні витрати ($P_{т25}$) в результаті впровадження заходів на охорону праці порівняно з існуючими ($P_{тд}$) менші на 25%.

Матеріальні витрати в результаті захворювань:

$$P_{т} = 0,25 (ЗСР \cdot ПР.ДН. + ВД \cdot ПР.ДН.), \quad (4.9)$$

де 0,25 - коефіцієнт враховує питому вагу затрат праці, пов'язаних з несприятливими умовами праці в загальній вартості втрат через захворювання;

ЗСР - середня оплата лікарняних листів за день, грн.;

ПР.ДН. - число робочих днів, втрачених в результаті захворювань, днів;

ВД – середньоденна вартість виробітку одного працівника, грн.

Отже, стан охорони праці у сільськогосподарських підприємствах Львівської області задовільний, проте треба ще працювати в тому напрямку.

4.4. Безпека в надзвичайних ситуаціях

В ФГ «Білак» робота з охорони праці ведеться відповідно до Законів України «Про охорону праці», «Про пожежну безпеку», «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення». У господарствах розроблені Положення «Про роботу з охорони праці і техніки безпеки» за такими напрямками:

1. Інформування. Центральні і місцеві органи виконавчої влади інформують населення через засоби масової інформації про стан захисту населення і територій від надзвичайних лих, про виникнення надзвичайних лих, методи та способи захисту, вжиття заходів щодо безпеки.

2. Спостереження центральними та місцевими органами виконавчої влади здійснюються через підтримання в постійній готовності загальнодержавну і територіальні системи контролю із залученням всіх сил та засобів контролю та шляхом організації збору і опрацювання інформації про стан довкілля.

3. Укриття в захисних спорудах та евакуаційні заходи. Евакуації підлягає населення, яке проживає в населених пунктах, що знаходяться у зонах можливого виникнення стихійного лиха. Залежно від стану аварії, може бути проведено загальну або часткову евакуацію населення тимчасово або безповоротно.

4. Медичний захист полягає у завчасному застосуванні профілактичних медичних препаратів та санітарно-епідеміологічних заходів; контролі якості продуктів харчування, питної води, контролі стану атмосферного повітря, опадів; накопиченні медичних засобів захисту, медичної техніки; контролі стану довкілля, санітарно-гігієнічної та

епідемічної ситуації; підготовки медичного персоналу та загальне медико-санітарне навчання населення

5. Інженерний захист повинен передбачати раціональне розміщення об'єктів підвищеної небезпеки з урахуванням можливих наслідків їх діяльності; розробку і реалізацію заходів безаварійної роботи об'єктів підвищеної небезпеки; створення комплексної схеми захисту населених пунктів та підприємств від небезпечних процесів; розробка регіональних та місцевих планів запобігання і ліквідації наслідків аварій; організацію будівництва протизсувних, протиселевих, протилавинних, протиповеневих, протиерозійних та інших інженерних споруд; здійснення заходів санітарної охорони території.

Відзначимо, що законодавча база з безпеки життєдіяльності потребує доповнення рядом важливих Законів України, треба систематизувати заходи щодо вирішення проблем умов праці нашої країни по регулюванню напрямками, зокрема: формування нормативно-правової бази в сфері охорони праці; створення нових робочих місць. Отже, стан охорони праці в ФГ «Білак» є задовільний. Рівень травматизму та професійних захворювань на фоні незначного фінансування заходів з охорони праці вказують на малоефективну організацію робіт щодо безпеки на виробництві та пожежної безпеки на робочих місцях.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

На основі результатів проведеного дослідження можна зробити наступні висновки і пропозиції.

Кредит - це надання підприємствам банками у тимчасове користування коштів, які являють собою акумульовані вільні кошти інших підприємств, організацій.

Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про поточні зобов'язання сільськогосподарських підприємств та розкриття її у фінансовій звітності визначають НП(С)БО 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності", П(С)БО 11 "Зобов'язання".

Кредити, що надаються банками, розрізняють :

За терміном користування :

- короткострокові - до 1 року;
- середньострокові – до 3 років;
- довгострокові – понад 3 роки.

За забезпеченням :

- забезпечені заставою (майном, майновими правами, цінними паперами) ;
- гарантовані (іншими банками, фінансами чи майном третьої особи) ;
- з іншим забезпеченням (поручительство, свідоцтво страхової організації);
- незабезпечені (бланкові).

За термінами погашення :

- кредити, що погашаються вчасно ;
- в розстрочку ;
- довгостроково (за вимогою кредитора чи за заявою позичальника) ;
- по закінченні обумовленого періоду.

За ступенем ризику :

- стандартні;
- кредити з підвищеним ризиком.

Фермерське господарство «Білак» розташоване в с. Стрілковичі Самбірського району Львівської області. Позитивним фактором для компанії є її географічне розташування. Ферма Білак знаходиться за 6 км від центру Самбірського району.

Керівник господарства Білак Зеновій Володимирович.

Наявність землі та її структура мають вирішальне значення для виробничої діяльності сільськогосподарських підприємств. У таблиці 2.1 наведено стан землекористування в господарстві.

Як видно з таблиці, станом на 01.01.2021 р. у господарстві є 340 га ріллі, у тому числі 296 га ріллі та 44 га трав'яних угідь Порівняно з 2018 р. рілля зменшилась на 56 га.

У 2020 році в господарстві працює 15 працівників, з них 1 член господарства та 14 штатних працівників.

З даних таблиці 2.2 видно, що при аналізі структури товарної продукції за останні три роки найбільша частка продукції тваринництва – 52,3%. Але в свою чергу продукція рослинництва сягала 46,4%. У товарному асортименті рослинництва найбільшу частку займали зернові та зернобобові культури – 31,7%, а в галузі тваринництва – виробництво молока – 36,1%.

Отже, можна зробити висновок, що виробничий напрямок фермерського зернового та молочного скотарства добре розвинений.

Характеризуючи фінансово-економічний стан підприємства можна відмітити, що в досліджуваному господарстві чистий прибуток у 2020 році зменшився на 13,7% порівняно з 2018 роком, але зріс на 12,0% порівняно з 2019 роком. Кількість працівників зменшилась на 2 особи. Валовий прибуток зменшився на 69,2%, а чистий – на 36,7%.

Проте рівень рентабельності зріс на 0,4%, що було пов'язано зі зниженням витрат на збут та зниженням операційних витрат.

Провівши дослідження дебіторської і кредиторської заборгованостей в табл. видно, що з цієї таблиці можна зробити висновок, що порівняно з початком року дебіторська заборгованість на кінець року зросла на 137 700 грн. Це призвело до вилучення господарських оборотних коштів. Найбільшу частку в структурі дебіторської заборгованості займає дебіторська заборгованість за товари, роботи та послуги, яка на кінець 2020 року становить 600,9 тис. грн., або 98,7%. Загалом сума кредиторської заборгованості в досліджуваній економіці зросла на 822, 5 тис.грн. порівняно з початком року.

Зазначимо, що загалом кредиторська заборгованість досліджуваного господарства на кінець 2020 року збільшилася на 822,5 тис. грн.

З даних таблиць видно, що на кінець року сума заробітної плати підприємства зменшилась на 0,70 грн. а розрахунок з бюджетом на 7000 грн. У структурі кредиторської заборгованості найбільшу частку займають інші поточні зобов'язання, які на кінець року зросли на 786, 5 тис.грн.

Згідно з таблицею 2.4, співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства на початок 2020 року становило 2,3 рази, а станом на кінець 2020 року кредиторська заборгованість перевищувала дебіторську в 1,7 рази. Розглянемо структуру кредиторської заборгованості на рисунку

Щодо організації ведення бухгалтерського обліку на даному підприємстві відповідальність несе його керівник. Бухгалтерська служба налічує двох працівників.

Облік на підприємстві здійснюється з дотриманням основних положень Закону України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність” та П(С)БО.

Бухгалтерський облік у ФГ «Білак» організовано за журнально-ордерною формою обліку.

Використання документів господарської операції при виникненні заборгованості: 1) виписки з банку; 2) платіжні доручення; 3) рахунки-фактури; 4) розрахунки та бухгалтерські документи; 5) векселі тощо. Використовують при погашенні боргів: 1) платіжне доручення; 2) акредитив; 3) інкасо; 4) касовий чек; 5) інші платіжні документи.

Щодо недоліків організації ведення обліку слід відмітити, що у ФГ «Білак» не розроблено і не затверджено облікову політику. До недоліків в організації облікової роботи слід віднести також, що в господарстві не складений і не затверджений графік документообігу, тому первинні документи не завжди оформляються та подаються до бухгалтерії своєчасно, через що затримується їх опрацювання а відтак вся облікова робота.

Для синтетичного обліку короткострокових та довгострокових кредитів використовують 6 і 5 класів рахунків

Аналітичний облік виробничих запасів ведуть за кожною кредитною сумою і позичальником

Синтетичний облік короткострокових позик (кредитовий рахунок 60) ведеться в другій частині журналу 2. У цьому розділі проводяться записи за виписками банку з кредиту рахунку 60 по дебету кожного рахунку, який об'єднано з відомістю.

Для проведення аудитів на вищому професійному рівні внутрішні аудитори повинні мати спеціальні теоретичні знання та практичний досвід. Аудитори повинні володіти методами та методами аудиту, а також вміти вести бухгалтерський облік, економічний аналіз, фінанси, оподаткування, господарське право та інші питання.

Внутрішні аудитори мають доступ до всієї інформації про діяльність компанії. Тому вони повинні зберігати конфіденційну інформацію, отриману в процесі своєї роботи, тобто не розголошувати її третім особам (принцип конфіденційності).

Слід відмітити що аудиторська перевірка обліку в цілому і короткострокових та довгострокових кредитів в даному підприємстві за досліджуваний період не проводилась.

Проводились дослідження також стану охорони праці, було виявлено певні недоліки, зокрема: не дотримуються строки технічного огляду техніки, в деяких, в деяких приміщеннях пошкоджена вентиляція та ізоляція електричного струму, тощо.

Для покращення результатів господарської діяльності та вдосконалення обліку і аудиту запасів необхідно:

1. Для економічного розвитку ФГ «Білак» необхідно організувати переробні виробництва і таким чином розширити спектр продукції для реалізації. Це дозволить збільшити об'єм продаж.

2. На початку року необхідно скласти графік документообігу. Оскільки значна кількість первинних документів складається за межами бухгалтерії, некваліфікованими спеціалістами, доцільно скласти інструкції щодо заповнення певного первинного документа у вигляді графіків, схем.

3. Розробити і затвердити Наказ про облікову політику і графік документообігу.

4. В практичній роботі у ФГ «Білак» доцільно запровадити для ведення автоматизованого обліку запасів програму «1С: Бухгалтерія 7.7», «Галактика 5.71», «Янус» та ін.

5. Створити служби внутрішнього аудиту для покращення управління підприємством та запровадити сучасну автоматизовану систему аудиторської діяльності.

6. Визнання кредиторської заборгованості та її класифікація та оцінка проводити відповідно до Міжнародних стандартів фінансової звітності (далі МСФЗ), це заслуговує особливої уваги з боку бухгалтерів.

7. Покращити стан охорони праці, покращити умови праці, забезпечити працівників засобами індивідуального захисту, спецодягом, виділити необхідні кошти на здійснення заходів з охорони праці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Березний А.Д. Облік зобов'язань. – Херсон: ХТУ, 2010. – 98 с.
2. Бруханський Р. Ф. Бухгалтерський облік: навч. посіб. / Р. Ф. Бруханський, О. П. Скирпан. – Тернопіль: ТНЕУ, 2017. – 444 с.
3. Бухгалтерський фінансовий облік: Підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» ВНЗ / За ред. проф. Ф.Ф. Бутинця. – 7-ме вид. доп. і перероб. Житомир: Рута, 2016. - 832 с.
4. Верига Ю. Фінансовий облік : Навч. посіб. / Ю. Верига. – К.: Центр навчальної літератури, 2012. – 438с.
5. Веб-сайт газети «Бухгалтерія». – Режим доступу : www.buhgalteria.com.ua
6. Веб-сайт журналу «Вісник податкової служби». Режим доступу : www.visnik.com.ua
7. Жолнер І.В. Фінансовий облік за міжнародними та національними стандартами: навч. посіб. / І.В. Жолнер. – К.: Центр навч. л-ри, 2012. – 368с.
8. Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» [№ 524-IX від 04.03.2020](http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/524-IX) [Режим доступу]- URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
9. Зобов'язальне право: теорія і практика: Навчальний посібник / За ред. О.В. Дзера. – 2014. – 910 с.
10. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій : Наказ М-ва фінансів України від 30.11.1999 № 291 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0892-99>
11. Кулаковська Л.П. Організація і методика аудиту: Навч. Посіб //Л.П. Кулаковська, Ю.В. Піча -К.: Каравела, 2012. -544 с.
12. Левченко О.П. Проблеми формування облікової політики в сільськогосподарських підприємствах України./ О.П. Левченко // Навч. посіб. – Облік і фінанси АПК. –2012р. -- №4.—с.57-60

13. Лень В.С. Фінансовий облік: навчальний посібник / Лень В.С. – К.: Академія, 2014. – 608 с.

14. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку фінансових витрат: затв. Наказом М-ва фінансів України від 01.11.2010 № 1300 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/1_doc2.nsf/link1/MF10087.html

15. Методичні рекомендації щодо застосування регістрів журнально-ордерної форми обліку для сільськогосподарських підприємств. Наказ Міністерства аграрної політики від 4.06.2009 р. N 390 «Про затвердження спеціалізованих форм регістрів журнально-ордерної форми обліку для сільськогосподарських підприємств та методичних рекомендацій щодо їх застосування». [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/1_doc2.nsf/link1/FIN48748.html

16. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : затв. Наказом М-ва фінансів України від 07.02.2013 № 73 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article/main?art_id=366860&cat_id=285157

17. Організація обліку у підприємствах сільськогосподарської галузі / Шило В.П., Сопко В.В., Ільїна С.Б., Васьков В.Н.: Навчальний посібник. – К.: Кондор, 2015. – 268 с.

18. Офіційний веб-сайт Міністерства фінансів України. Режим доступу : www.minfin.gov.ua

19. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. Режим доступу : www.rada.gov.ua

20. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій : в ред. Наказу М-ва фінансів України від 09.12.2011 № 1591 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11>

21. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

22. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання» : затв. Наказом М-ва фінансів України від 31.01.2000 № 20 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00>

23. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 13 «Фінансові інструменти»: затв. Наказом М-ва фінансів України від 30.11.2001 № 559 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : : : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1050-01>

24. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 14 «Оренда»: затв. Наказом М-ва фінансів України від 28.07.2000 № 181 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0487-00>

25. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: затв. Наказом М-ва фінансів України від 31.12.1999 № 318 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>

26. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 17 «Податок на прибуток»: затв. Наказом М-ва фінансів України від 28.12.2000 № 353 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : : : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0047-01>

27. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 31 «Фінансові витрати»: затв. Наказом М-ва фінансів України від 28.04.2006 № 415 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : : : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0610-06>

28. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку: затв. Наказом М-ва фінансів України від 24.05.1995 № 88 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : : : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95>

29. Практикум з фінансового та управлінського обліку за національними стандартами: навч. посібник / За ред. проф. М.Ф.Огійчука. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Алерта, 2013. – 608 с.

30. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/996-14](http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/996-14)

31. Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні: Закон України від 16.10.2012 № 5463-VI (5463-17) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/012-12>

32. Сурніна К.С. Зобов'язання і кредиторська заборгованість, проблеми термінології і класифікації // Економіка: проблеми теорії та практики. Вип. – Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2014. – С.56-61.

33. Сучасний бухгалтерський облік, аналіз і аудит: галузевий аспект: колективна монографія у 2 т. / за ред. П.Й. Атамас. – Дніпропетровськ: «Герда», 2017. – Т. 1. – 358 с.

34. Савченко В. Я. Аудит: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. // В. Я. Савченко, В. О. Зотов, С. А. Кириленко та ін. — К.: КНЕУ, 2013. — 268 с.

35. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність : навч. посіб. / Н.М. Ткаченко. – К.: Алерта, 2018. – 976с.

36. Фінансовий та управлінський облік за національними стандартами: Підручник / М.Ф. Огійчук, В.Я. Плаксієнко, М.І. Беленкова та ін. / За ред. проф. М.Ф. Огійчука. – 6-те вид., перероб. і допов., К.: Алерта. 2011. – 1042 с.

37. Фінансовий облік / Крупка Я.Д., Задорожний З.В., Микитюк Н.Я. та ін.: підручник. – К : Кондор-Видавництво, 2013. – 552 с.